

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Ecclesia, Qvæ Est in Purgatorio

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Secvndvs. De circumstantiis Purgatorij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53890](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53890)

LIBER SECVN-
DVS DE CIRCVMSTAN-
tiis Purgatorij.

CAPVT PRIMVM.

De personis quibus Purgatorium conuenit.

DEMONSTRAVIMVS HACTENVS PUR-
gatorium esse; nunc de circvstantiis Purga-
torij, id est, de personis, loco, tempore, pœnitis,
suffragiis, aliisque id genus differendum est.
PRIMA igitur illa quæstio occurrit: *Qui-
bus personis purgatio post hanc vitam conueniat?* Multi
autem exstiterunt errores de eiusmodi personis.

PRIMVS fuit, purgari debere post hanc vitam tam bonos,
quàm malos, vno Christo excepto. Hæc sententia solet tribui
Alcuino, sed videtur esse non eius solùm, sed multorum Pa-
trum. ORIGENS enim hom. 14. in Lucam: *Ego, inquit, po-
to, quia post resurrectionem ex mortuis indigamus Sacra-
mento eluente nos atque purgante; nemo enim absque sordibus
resurgere poterit, nec ullam posse animam reperiri, qua
uersis statim vitis careat.* Et in Psal. 36. *Omnes nos venire ne-
cesse est ad illum ignem, etiamsi Paulus sit aliquis, vel Petrus.*

AMBROSIVS in Psal. 36. *Ignem ergo, inquit, purgabantur
lij Leui, igne Ezechiel, igne Daniel.* Et in Psal. 118. serm. 20. ad-
ducens illud Genes. 4. *Posuit ante paradysum flammam gla-
dium, dicit, illum gladium igneum, esse ignem purgatorium,
per quem necessario transit, quicumque in paradysum intret.*
*Omnes, inquit, oportet transire per flammam, siue ille Ioannes
sit, siue Petrus, &c.* Et infra: *Vnus ignem illum sentire non po-
tuit, qui est iustitia Dei Christus.*

Idea

Idem videtur sensisse HILARIUS in illa verba Psalm. 118. *Concupiuit anima mea desiderare iudicia iustitie tue.* Vbi insinuat etiam B. MARIAM transire debuisse per illum ignem. Idem LACTANTIUS lib. 7. cap. 21. diuinarum institutionum, & Hieronymus in caput 7. Amos in illa verba: *Ecce vocabit ignem ad iudicium.* Denique Rupertus lib. 3. in Genes. cap. 32. explicans flammeum gladium.

Hæc sententia accepta, vt sonat, manifestum errorem continet. Nam in Concilio Florentino sess. vlt. definitum est, aliquas animas in infernum, aliquas in purgatorium, aliquas in cælum mox recipi; deinde Ecclesia semper credidit eos, qui mox à Baptismo moriuntur, nullam Purgatorij pœnam sentire posse, vt constanter Augustinus docet lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 16. & similiter eos, qui baptizantur in sanguine suo, vt Cyprianus lib. 4. epist. 2. dicit; omnia enim peccata passione purgari affirmat, & ideo Martyres statim ad præmium peruenire.

Adde, quòd Patres adducti (Origene excepto, cuius verba in hom. 14. in Luc. non patiuntur commodam expositionem) videntur sano modo intelligi posse: Nam aliqui eorum per ignem non intelligunt ignem purgatorium, sed ignem diuini iudicij, quomodo loquitur Paulus in 1. epist. ad Cor. cap. 3. cum ait: *Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.* Et hoc modo fatendum est, omnes Sanctos, Christo excepto, per ignem transire. ita videntur de igne loqui Hilarius & Hieronymus, & in loco posteriore Ambrosius.

Aliqui verò videntur intelligere per ignem verum ignem Purgatorij, per quem tamen dicunt transire Sanctos sine vlla læsione, ita vt transeant per Purgatorium materialiter, non formaliter. Ita videntur loqui Lactantius, Ambrosius, & Rupertus. LACTANTIUS enim sic ait: *Sed & iustos cum iudicauerit Deus, etiam igne eos examinabit: tum quorum peccata vel pondere, vel numero prauauerint, perstringentur igni atque amburentur: quos autem plena iustitia & maturitas virtutis decoxerit, ignem illum non sentient, habent enim aliquid in se Dei, quod vim flammæ repellat.* Sic etiam Ambrosius in Psal. 36. vbi dixerat, omnes transituros per ignem, subiungit, quosdam mansuros in illo igne perpetuo, quosdam vrendos, non tamen exurendos, quibusdam, id est, Sanctis instar

instar roris futurum, vt quondam tribus pueris in Babylonis fornace.

Conformis est huic sententiæ visio B. Furfæi, quam describit Beda lib. 3. hist. cap. 19. Ille enim vidit in via ad cœlum maximos ignes, per quos necessariò transeundum erat, sed vidit simul eos, qui nihil haberent combustibile, id est, nullum culpæ aut pœnæ reatum, illæcos transire, alios verò magis minusue exuri, prout plus minusue materiæ combustibilis afferebant. Sanè hanc sententiam, quæ docet omnes transituros per ignem, licet non omnes lædendi sint ab igne, nec audem pro vera asserere, nec vt errorem improbare.

SECUNDVS error est, omnes malos, tã Dæmones, quàm homines tandem inferno penitus euacuato saluandos, & proinde omnes pœnas post hanc vitam esse purgatorias. Hic error Origenis fuit, vt referunt & refellunt Epiphanius epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, Augustinus lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 17. & 23. Hieronymus in cap. 3. Ionæ, & Gregorius lib. 9. moral. cap. 45. & 46. & lib. 34. cap. 12. & 13. Nam Matth. 25. dicitur: *Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo & angelis eius.* Et ne fortè responderent, ipse esse æternum, sed non mansionem in igne, concludit Dominus: *Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.* Et Apocal. 20. *Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, vbi bestia & Pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.*

Errorem eundem tribuit S. Hieronymo Ruffinus lib. 1. inuectiuarum in Hieronymum, sed iniuria; nam B. Hieronymus huius erroris hostis acerrimus fuit, vt præter locum citatum patet ex Apologia 2. contra Ruffinum, ex lib. 1. contra Pelagianos, ex epistola ad Pammachium de erroribus Ioannis Hierosolymitani, & ex commentario in vltima verba Isaia. Quòd autem citat pro hoc errore Ruffinus ex commentariis Hieronymi in epistolam ad Ephesios, sunt dicta in persona Origenis, vt idem Hieronymus docet de similibus erroribus, in Apologia 1. contra Ruffinum. *Dicitur extare liber cuiusdam Stanislai Anabaptistæ pro hoc errore Origenis, qui inscribitur de diuina philanthropia; sed eum librum nondum videre potui.*

TERTIVS

TERTIVS error est eorum, qui non quidem Diaboli, sed tamen omnium hominum peccatorum pœnas, post hanc vitam dicebant esse temporales & purgatorias, vt Augustinus refert & refellit lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 18. & 24.

QUARTVS error est eorum, qui id sentiebant solùm de omnibus Christianis, siue hæretici, siue Catholici essent; refert Augustinus ibidem, cap. 19. & 25.

QVINTVS eorum, qui id sentiebant de solis & omnibus illis, qui aliquando fuissent Catholici. Augustinus ibidem refert cap. 20. & 25. Hi errores refelluntur, tum ex Matth. 25. *Ite in ignem æternum.* Et Apocal. 20. *Cruciantur in secula seculorum;* tum etiam ex Isaię vlt. *Ignis eorum non extinguetur.* Et Gal. 5. *Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.* Nam in his locis non soli Dæmones, nec soli homines Ethnici, aut hæretici, sed etiam flagitiosi Catholici, puniendi esse dicuntur sine vlllo fine.

Fundamenta errorum istorum erant quatuor. PRIMVM, quia Psalm. 76. dicitur: *Nunquid obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas?* SECVNDVM, quia Rom. 11. dicitur: *Conclusit Deus omnes in infidelitate, vt omnium misereatur.* TERTIVM, quia si Sancti orabant pro inimicis, & exaudiebantur in hoc mundo, multò magis orabunt & exaudientur in die iudicij. QUARTVM, quia videmus in Scriptura supplicia à Deo absolute intentari, & tamen postea non inferri, vt patet Ionæ 3. *Adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur.* Vnde intelligimus, inquit, cum Deus minatur supplicia, non significari ea reuera inferenda, sed tantùm eos, quibus intentantur, dignos esse, qui ita punirentur.

Sed ad PRIMVM respondet Augustinus lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 24. intelligi illa verba solùm respectu bonorum, vel si extendatur ad damnatos, sensum esse; Damnatos puniendos quidem in æternum, sed tamen citra condignum. Posset etiam dici, intelligi illa verba, in hac vita, de qua dicitur: *Ecce nunc tempus acceptabile,* nam de iudicio futuro dicitur Iacobi 2. *Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam.*

Ad SECVNDVM respondet Augustinus ibidem, illud: *Vt omnium misereatur,* non significare omnium hominum, sed omnium nationum, id est, tam Gentilium, quàm Iudæorum,

GGGgg ita

ita vt aliqui ex Gentibus, aliqui ex Iudæis saluentur. sicut illud: *Conclusit omnes in infidelitate*, significat tam Gentes, quam Iudæos, id est, aliquos ex Gentibus, aliquos ex Iudæis; Deus enim ante Christi aduentum permisit Gentes ingredi vias suas in infidelitate & idololatria, vt postea confusi medicum requirerent, & inuenirent, vt factum est. Deinde Gentibus conuersis permisit in infidelitatem ruere Iudæos, vt & ipsi circa finem mundi confusi & humiliati, similiter conuertantur.

Ad TERTIVM responderet, Sanctos in hoc mundo orasse, quia sciebant in hac vita tempus esse fructuosæ pœnitentiæ, at in iudicio non oraturos pro damnatis, sicut nec nunc oramus pro Diabolo, aliosque damnatis.

Ad QVARTVM responderet Augustinus, Niniuem ferè fuisse euersam, vt prædictū fuerat; nam omnes de malis facti sunt boni, quæ est euersio optima, & Deo gratissima. Potest etiam responderi, supplicia a Deo intentata in hac vita, esse comminatoria, quia intelliguntur sub conditione, nisi quis egerit pœnitentiam, at post hanc vitam non est pœnitentia, saltem fructuosa; nam Ioannis cap. 9. dicitur: *Operamini dum dies est, venit nox, in qua nemo potest operari.* Et Eccles. 9. *Apud inferos non est opus, nec ratio, &c.*

SEXTVS error est aliorum, qui volebant, omnes, & solos Catholicos in fide perseverantes ad Purgatorium descendere, quamvis alioqui pessimè vixissent. refert & refellit hunc errorem Augustinus lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 25. & 26. Eucherid. cap. 68. de fide & operibus, cap. 14. 15. & 16. & quæst. 1. ad Dulcitium. Nam Matth. 3. de fidelibus malis dicitur: *Pales autem comburet igni inextinguibili.* Et Matth. 25. fidelibus immisericordibus dicitur: *Ite in ignem æternum.* Et 1. Cor. scribitur fidelibus à Paulo: *Neque ebriosi, neque auari, neque adulteri, neque molles, neque maledicti regnum Dei possidebunt.* Et similia habentur ad Galat. 5. & Ephes. 5.

Fundamentum huius erroris erat locus ille 1. Corinth. *Ipsè autem saluus erit quasi per ignem.* Putabant enim illi per fundamentum intelligi fidem Catholicam, per argentum & aurum omnia opera bona, per ligna, fœnum, & fipulas, omnia peccata; sed hoc supra sufficienter refutatum est.

Est autem obseruandum, esse aliquos, qui arbitrentur beatū HIERONYMUM in hoc errore fuisse, quia in vltima verba Isaia dicit: *Sicut Diaboli & omnium negatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde suo; Non est Deus, credimus æterna tormenta: sic peccatorum atque impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probanda sunt, atque purganda, moderatam arbitramur, & mixtam clemētia sententiam iudicis.* Item lib. I. contra Pelagianos: *Si Origenes, inquit, omnes rationabiles creaturas dicit non esse perdendas, quid ad nos? qui & Diabolum & satellites eius, omnesq; impios dicimus perire perpetuò; Christianos vero si in peccato præuenti fuerint, saluandos esse post pœnas.*

Videtur tamē Hieronymus in hoc errore non fuisse, quandoquidem in cap. 25. Matth. vbi manifestè agitur de damnatione æterna fidelium peccatorum, ita scribit: *Prudens lector attende, quod & supplicia æterna sint, & vita perpetua metum deinceps non habeat ruinarum.* Et cap. 5. ad Galat. *Putamus, inquit, nos regnum Dei consequi, si à fornicatione, idololatria, beneficiis immunes simus? Ecce inimicitia, contentio, ira, rixa, dissensio, ebrietas quoque, & cetera, quæ parua arbitramur, excludunt nos à regno Dei.*

In locis ergo citatis in contrarium, non vult B. Hieronymus dicere, omnes Christianos saluandos post pœnas, sed nullos saluandos post pœnas, nisi Christianos. Vnde in priore loco dicit quidem Christianos impios saluandos, sed addit conditionem restringentem, cum dicit: *Quorum opera in igne probanda, & purganda sunt;* id est, illi soli Christiani impij saluabuntur, quorum opera mala iam purgata, quoad culpam, purganda erunt quoad reatum pœnæ. In posteriore loco opponit impiis Christianos, qui in peccato præueniuntur morte, vt indicet se loqui solùm de piis Christianis.

SEPTIMVS error eorum est, qui existimabant, omnes illos saluandos per ignem Purgatorij, qui elemosynas fecissent, etiamsi alioqui in sceleribus perseverassent vsq; ad mortem.

Refellit hunc errorem S. Augustinus in Enchirid. cap. 75. & 76. & lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 22. & 27. nam Scriptura manifestissimis verbis multa requirit ad iustificationem impij præter elemosynam. Lucæ 13. *Si pœnitentiam non habueritis, omnes simulster peribitis.* 1. Corinth. 13. *Si distribuero in*

cibos pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Qualem autem, quaeso, caritatem habet, qui Deum offendere non timet, aut postquam eum offendit, non quaerit reconciliationem?

AT, inquiunt, in die iudicij examen fieri videmus solum de eleemosyna, Matth. 25. qui enim fecerunt eleemosynam, mittuntur in regnum, qui non fecerunt, mittuntur in Gehennam.

RESPONDEO, Dominum minora posuisse, ut inde colligeremus maiora; qui enim minatur Gehennam iis, qui non dederunt sua, multo magis puniet eos, qui rapuerunt aliena; & qui promisit regnum iis, qui fecerunt eleemosynam ex pecuniis suis, multo magis coronabit eos, qui vitam pro fide ponunt. Vide, si placet, plura in disputatione nostra de eleemosyna.

His ergo erroribus confutatis, manet ultima sententia vera, & Catholica: Purgatorium pro iis tantum esse, qui cum venialibus culpis moriuntur, de quibus agitur 1. ad Corinth. cap. 3. Illi enim sunt, qui aedificant super fundamentum ligna & stipulas, & salvi erunt quasi per ignem. Et rursus pro illis, qui decedunt cum reatu poenae, culpis iam remissis, de quibus agitur Luc. 12. *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.* & aliis locis supra citatis.

CAPVT II.

In Purgatorio non posse animas mereri vel peccare.

SEVITUR altera quaestio: *An in Purgatorio sit locus merito, & peccatis.* LUTHERVS enim quando Purgatorium confitebatur, ita confitebatur, ut illud partim cum huius vitae statu, partim cum inferno confunderet. Dicebat animas Purgatorij posse mereri, quod est vitae huius, & rursus eas peccare continuo, ac desperare salutem, quae sunt propria damnatorum. Radix horum fuit, quia existimavit eas animas ad Purgatorium mitti, quae non sunt perfectae in caritate; quae enim nullam habent caritatem mittuntur in Gehennam, quae habent perfectam ascen-

ascendunt in cœlum. Quia verò imperfecta caritas debet au-
geri, & non potest augeri sine nouis meritis, ideo merendi
statum posuit in Purgatorio; rursus quia perfecta caritas fo-
rās mittit timorem, & proinde imperfecta habet admixtum
timorem, seruilem scilicet, & hunc timorem Lutherus pecca-
tum esse existimat, inde deduxit animas peccare continuo
quia continuo timent, horrent, ac refugiunt pœnas, quærunt
quæ sua sunt, &c. Vide librum Lutheri de Purgatorio, quem
Ioannes Eckius refellit.

Et quidem hanc Lutheri sententiam manifestè hæreticam
esse, probatur testimoniis Scripturarum & Patrum. PRIMVS
locus, Eccles. 9. *Mortui nihil nouerunt amplius, nec habent & l-
tra mercedem.* HIERONYMVS in hunc locū: *Donec viuunt,*
inquit, *homines, possunt fieri iusti, post mortem verò nulla da-
tur boni operis occasio.* Et infra: *Viuentes metu mortis possunt
bona opera perpetrare, mortui verò nihil & valent ad id adice-
re, quod semel secum tulere de vita.* Et infra: *Nec iustè quippe
possunt agere, nec peccare, nec virtutes adicere, nec vitia.*

SECUNDVS ibidem, ait Scriptura: *Quodcunque potest a-
gere manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec
sapientia, nec scientia est apud inferos, quò tu properas.* Non
possumus dicere in alia vita nihil agi, aut sciri, cum Luc. 16. de
Epulone legamus, eum & vidisse Lazarum in sinu Abrahamæ, &
primùm pro se, deinde pro fratribus opem Abrahamæ implora-
uisse; quare loquitur de opere meritorio, vt exponit Hiero-
nymus. Neque loquitur de inferno inferiore, sed de inferno
in genere, vt complectitur omnia loca, ad quæ descendebant
omnes homines ante Christi resurrectionem, vt idem Hie-
ronymus exponit.

TERTIVS locus est, Eccles. 11. *Si ceciderit lignum siue ad
austrum, siue ad aquilonem, & bicunq, ceciderit, ibi erit.* Hie-
ronymus in hunc locum, & Bernardus serm. 49. ex paruis, ex-
ponunt de immutabilitate animæ post hanc vitam, quæ non
potest de bona fieri mala, nec bona de mala.

SYRAC. *QUARTVSEST, Eccles. 14. Ante obitum tuum operare iu-
sticiam, quia non est apud inferos inuenire cibum.*

QUINTVS est, Eccles. 18. *Ne vetereris & que ad mortem iu-
stificare.* Quare vsque ad mortem, nisi quia post mortem non
erit amplius tempus?

GGGgg 3

SEXTVS,

S E X T V S, Ioan. 9. *Venit nox, in qua nemo potest operari.* Origenes in Psal. 36. Chrysostomus, Augustinus, Euthymius, & Theophylactus in hunc locum, Hieronymus in cap. 9. Ecclef. & Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 39. exponunt summo consensu per noctem, tempus alterius vitæ, per operari, facere opera meritoria, significari.

S E P T I M V S est, 2. Corinth. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, & referat unusquisque propria corporis, sicut gessit, siue bonum, siue malum.* Quem locum exponens Augustinus in libro de prædestin. Sanctorum, cap. 12. monet propria corporis non vocari opera corporalia, quasi spiritualia iudicanda non sint, sed vocari omnia opera, quæ fiunt dum sumus in corpore, quia post hanc vitam non superest tempus operandi, sed præmium, an pœnas recipiendi.

O C T A V V S est, Gal. 6. *Qua seminauerit homo, hæc & metet.* Et infra: *Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes; ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* Hieronymus in hunc locum docet, tempus fementis non extendi vltra hanc vitam, serere autem esse benè operari.

N O N V S est, Luc. 16. *Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris amplius villicare, &c.* Exponunt Ambrosius & Theophylactus in hunc locum, Hieronymus quæst. 6. ad Algasiam, Augustinus lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 27. & alij omnes per depositionem à villicatione, mortem, per non posse amplius villicare, non posse amplius mereri & lucrari.

D E C I M V S est, Apocal. 10. Angelus habens vnum pedem super mare, & alterum super terram, iurat per viuentem in secula seculorum, quia tempus non erit amplius, nimirum benè operandi. Denique Scripturæ hoc passim testantur, & nec vlla syllaba inuenietur pro Lutheri errore.

Probatur **S E C V N D O** ex Patribus. **C Y P R I A N V S** serm. 4. qui est de mortalitate, ad hoc plurimum prodesse mortem dicit, vt eripiamur à periculis peccandi. Dum enim sumus in hac vita, in stadio pugnamus, pugnae finè obitus affert. quem locum Cypriani adducens **A V G V S T I N V S** libro de prædest. Sanctorum, cap. 14. inquit: *His, atque huiusmodi Doctor ille sententiis in Catholica fidei luce clarissima satis aperteque, testatur*

testatur & sique ad huius corporis depositionem peccandi pericula, tentationesque metuendas, deinceps nulla talia ququam esse passurum, quod etsi non testaretur, quando de hac re Christianus qualiscunque dubitaret?

NOTA, Lutherum non posse vocari Christianum qualemcunque, ex sententia Augustini, sed planè Ethnicum, cum de re dubitet, de qua dicit Augustinus, nullum Christianum dubitare posse. Idem Augustinus in Enchirid. cap. 110. Quocirca, inquit, hic omne meritum comparatur, quo possit post hanc vitam releuari quispiam vel grauari: nemo autem se speret, quod hic neglexerit, cum obierit apud Deum promereri.

CHRYSOSTOMVS hom. 2. de Lazaro multa dicit in hanc sententiam, & hom. 37. in Matth. Præsens, inquit, hac vita tam rectè, quàm contra tibi viuendi tribuit potestatem; postquam verò diem tuum obieris, iudicium & pœna consequetur. HIERONYMVS in cap. 9. Eccles. Mortui, inquit, nec iuste possunt agere, nec peccare. DAMASCENVS lib. 2. de fide Orthodoxa, cap. 4. Quod est Angelis casus, idem hominibus mors.

TERTIO probatur ratione: Nam Lutheri sententia secum ipsa pugnat; dicit enim Lutherus animas illas debere, & posse mereri, quia imperfectæ sunt in caritate, vt nimirum per noua merita augeatur, & perficiatur caritas. Ipse idem dicit, animas illas, quia imperfectæ sunt, timere pœnas, & timendo peccare, & quia semper timent dum imperfectæ sunt, proinde etiam semper peccare dum imperfectæ sunt.

At ista pugnant inter se; nam qui peccat, præsertim mortaliter, non potest mereri dum peccat: Animæ autem illæ semper peccant, dum sunt in Purgatorio, quia semper sunt imperfectæ; ergo nunquam mereri possunt, dum sunt in Purgatorio. Præterea secundò, quia sequitur impossibile esse liberari animas de Purgatorio; nam semper peccabunt, dum timebunt; semper timebunt, dum erunt imperfectæ; semper erunt imperfectæ, donec accesserit noua caritas: noua caritas

non potest accedere nisi per merita, non possunt illi mereri, dum peccant, igitur nunquam liberabuntur.

Lutherus Ethnicus

CAPVT III.

Soluuntur obiectiones.

SUPEREST argumenta soluere. Argumentum PRIMVM; Animę quę in Purgatorio degunt sunt imperfectę in caritate, igitur proficere debent & mereri vt perficiantur. Quod sint imperfectę probatur. PRIMO, quia si illę animę essent perfectę, certę non punirentur; quorsum enim puniantur spiritus perfecti? Si dicēs, vt satisfaciant Deo. Contrā, quia Deo maximę satis fit per caritatem: *Caritas enim operit multitudinē peccatorum*, inquit Petrus, 1. Pet. 4.

SECUNDO, quia si is qui moritur, debitor sit adhuc decem dierum ieiunij, & tamen summę diligat Deum, incredibile est Deum non condonare illi decem illos dies, cū so- leat Deus libenter acceptare voluntatem, vbi non inuenit facultatem; ergo si illi non condonatur debitum, signum est non fuisse perfectum in caritate.

TERTIO, quia si essent perfectę, non timerent pœnas; nam perfecta caritas forās mittit timorem; si non timerent pœnas, non punirentur, quia non est pœna id quod amatur & libenter recipitur, ergo non essent in Purgatorio, nisi essent imperfectę.

QUARTO, quia nihil esse potest perfectum extra Deum, iuxta illud 1. Cor. 13. *Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est*; ergo animę Purgatorij, quę beatę non sunt, necessariō imperfectę sunt. Deinde probatur consequentia primi argumenti.

PRIMO, impossibile est in via stare, semper enim oportet progredi, aut regredi, vt Bernardus dicit, animę autem Purgatorij sunt in via, nondum enim peruenerunt. SECUNDO: *Virtus in infirmitate perficitur*. 2. Cor. 12. & aurum in fornace fit lucidius. TERTIO, impossibile est creaturam aliquam conseruari, nisi accipiat semper amplius & amplius, donec absorbeat in suum principium, vt patet in fluuiis, qui semper accipiunt nouam aquam donec in mare ingrediantur, vnde conseruatio dici solet continua quędā creatio. QUARTO, caritas post hanc vitam erit maior, ergo augebitur, ergo per merita.

RESPON-

RESPONDEO ad antecedens, animas Purgatorij posse dici imperfectas respectu earum quæ sunt in gloria; & etiam vnam in Purgatorio posse dici imperfectam respectu alterius, siue in Purgatorio, siue in hoc mundo existentis. Tamen absolutè omnem animam in Purgatorio existentem esse perfectam in caritate. Nulla enim est caritas simpliciter imperfecta; dicitur enim 1. Ioan. 2. *Qui seruat verbum eius, verè in hoc caritas Dei perfecta est.* Sufficit autem quilibet gradus caritatis, vt quis seruet verbum, id est, præcepta Domini.

Ad consequentiam dico, animas Purgatorij, quatenus sunt imperfectæ respectu earum, quæ sunt in cælo, debere perfici in caritate, sed illud augmentum non requirere noua merita; nam erit præmium omnium meritorum præteritorum. Dupliciter enim augetur caritas; vno modo in genere gratiæ, vt fiat homo aptior ad magis merendum, & hoc augmentum non datur post hanc vitam; altero modo in genere gloriæ, vt remunerentur omnia merita præterita, & hoc fiet in ipsa beatitudine. pars enim præmij erit, vt Augustinus dicit libro de corrept. & gratia, cap. 10. tanta copia caritatis, vt nunquam excidere possit à beatitudine, & à iustitia, qui ea copia caritatis præditus erit.

Ac vt ordine respondeamus ad singula capita huius objectionis. Ad PRIMVM, quanquam potest fieri, vt dolor internus sit tantus, & à tanta caritate procedens, vt plenè satisfaciat pro omni reatu, tamen potest etiam fieri, vt non sit tantus dolor, & propterea remaneat aliquid in Purgatorio lendum; non enim repugnat perfectioni caritatis, quæ habetur extra regnum cælorum, reatus pœnæ, pro quo satisfaciendum sit. Ad verba beati Petri dico, caritatem operire multitudinem peccatorum, sed non eodem modo quoad culpam, & quoad pœnam; nam culpam totam semper delet per actum suum proprium, pœnam autem tollit non semper totam per actum suum, sed per opera satisfactoria, quæ ipsa caritas imperat.

Ad SECUNDVM dico similiter, si is qui moritur, summo amore doleat de peccatis, posse eum eo modo satisfacere pro omni pœna; si autem non sit tantus dolor, debere satisfacere postea in Purgatorio. Neque obstat, quòd ille cuperet ieiunare, si superesset vita, & Deus acceptat voluntatem vbi non in-

uenit facultatem; nam in isto inuenitur facultas satisfaciendi, si non ieiunando, certè patièdo in Purgatorio.

*timor seruili
filialis,*

Ad TERTIVM dico, animam Purgatorij non timere, sed pati reipsa pœnas; timor enim est futurorũ, non præsentium. dico præterea non repugnare perfectæ caritati timorem pœnæ, alioqui Christus qui timuit pœnas, & ex eo timore sanguinem sudauit, Lucæ 22. non fuisset perfectus in caritate. Quod autem Ioannes dicit: *Perfecta caritas foras mittit timorem*, non intelligitur de timore pœnæ, sed de timore culpæ, præcipuè propter pœnam; qui enim perfectè diligit, metuit offendere Deum, præcipuè propter ipsum Deum, non propter pœnam, quæ sequitur offendentes Deum; atque ita perfectæ caritas libera est ab illo metu seruili, quo quis non audet peccare, ne damnetur, peccaturus si non timeret daminari.

Ad QVARTVM dico, extra Deum non posse inueniri aliquid ita perfectum, quod non debeat dici imperfectum respectu perfectionis gloriæ, tamen illud ipsum erit simpliciter perfectum. vnde Paulus Philipp. 3. dicit: *Non quod iam perfectus sim: sequor autè si quo modo apprehendam.* Et infra: *Quicumq; ergo perfecti sumus. vbi se perfectum dicit absolute, & tamen imperfectum, comparatione facta ad beatos.*

Iam ad PRIMVM in confirmationem consequentiæ, dico, animas Purgatorij non esse in via, sed in termino, quantum ad gratiæ augmentum; qui enim ad urbem aliquam tendit, & peruenit ad eius portas nocturno tempore, dicitur iam peruenisse, & totam viam confecisse, licet portas inueniat clausas, & non possit ingredi, donec Sol oriatur. Præterea quod Bernardus ait: *In Via Dei non progredi esse retrogredi, nõ debet accipi mathematicè, sed moraliter;* non enim vult dicere in quolibet opere nos mereri augmentum gratiæ, aut perdere aliquid gratiæ, sed eos qui non dant operam, vt proficiant facilè impelli posse à Diabolo & mundo ad casum, &c.

Ad SECVNDVM dico, in primis Paulum ad literam loqui de virtute Dei, quæ dicitur perfici in infirmitate, quia tunc magis apparet Dei potentia, quòd plura ei resistunt; habetur enim in Græco *ὁυαπισ μου*, id est, virtus mea. Dico præterea, virtutem etiam nostram perfici in tribulationibus, sed in hac vita tantum quoad verum argumentum virtutis, quia in hac

hac vita tantum est locus merendi, at in futura dici posse per-
fici in Purgatorio, non quod ei aliquid addatur, sed quod au-
feratur rubigo peccatorum; quomodo aurum in fornace fit
lucidius, non quia illi aliquid additur, sed quia separatur à
terra, & plumbo, & similibus.

Ad TERTIVM dico, falsissimum esse illud principium Lu-
theri in rebus permanentibus, solumque habere locum in suc-
cessivis, alioqui res permanentes nunquam essent eadem, &
sic Deus nunc non puniret in inferno Iudam illum qui pec-
cavit, sed alium quem postea creavit, nec remuneraret Petrum,
qui meruit, sed alium quendam postea creatum. Quod autem
dicitur, conservationem esse continuam creationem, est ve-
rum, sed intelligitur creari illud idem, non augeri vel fieri a-
liud novum.

Ad QUARTVM iam est responsum.

SECUNDVM argumentum Lutheri; Anima in Purgato-
rio continuo peccat, ergo sunt in statu merendi, & deme-
rendi. Probat antecedens; Anima illa horrent poenas, ac re-
fugiunt & requiem quaerunt, ergo peccant. antecedens pro-
bat, tum quia alioqui non punirentur, poena enim involun-
taria esse debet, & amara, tum etiam, quia non deberemus
precarì illis requiem, & liberationem à Purgatorio, si ama-
rent ipsae eas poenas.

Probat deinde consequentiam. PRIMO, quia verè amanti
omnes poenae dulcescunt, ergo animae illae dum refugiunt
poenas non perfectè amant, proinde peccant. SECUNDO, quia
dum refugiunt poenas, quaerunt quae sua sunt, non honorem
Dei. TERTIO, quia Deum amant amore concupiscentiae,
dum cupiunt ab eo liberari. QUARTO, quia Christus dicit,
qui non accipit crucem suam, non est me dignus, id est, qui
non accipit spontè & libenter. At crux animarum, Purgato-
rium est; peccant igitur dum eam crucem refugiunt.

RESPONDEO, animas in Purgatorio horrere ac refugere
poenas, & requiem quaerere, quatenus eas considerant ut
malas, & naturae contrarias, & tamen simul eas libenter ad-
mittere, & tolerare, quatenus considerant ut instrumenta,
per quae purgantur; quomodo aegrotus horret medicinam
amaram, & tamen libenter sumit, quia per eam curari spe-
rat, neque in hoc vllum peccatum esse potest. Nam Dominus
qui

qui peccare non potuit, horruit tamen pœnas, & dixit: *Pater transfer calicem hunc à me*, Matth. 26. & Dauid clamat: *Quoniam tribulor, & velociter exaudi me*. Psalm. 68. Et de Petro Christus ait Ioan. vlt. *Cum senueris alius cinget te, & ducet quò tu non vis*.

Denique S. Cyprianus ait libro de mortalitate: *Quis non tristitia carere optet? quis non ad latitiam venire festinet?* Et B. Augustinus lib. 10. confessionis, cap. 28. de pœnis loquens: *Tolerare eas iubes non amare, nemo autè quod tolerat amat, quamuis tolerare amat*.

Ad PRIMVM ergo, quo probatur consequentia, dico, verè amanti non sic dulcescere pœnas, vt eas non sentiat, sed sic, vt licet amaras, toleret tamen alacriter propter amatum, vt patet tum ex dictis, tum ex verbis sancti Eleazari 2. Machab. 6. *Tu scis, inquit, Domine, quia cum à morte possem liberari, dueros corporis sustineo labores; secundum animum verò propter timorem tuum libenter hæc patior*. Et hic fuit communis affectus Martyrum, qui reuera sentiebant acerbissimos dolores, & tamen libenter eos ferebāt, licet quibusdam Deus privilegio quodam sensum doloris abstulerit per affluentiam consolationis, vt scribit Ruffinus lib. 10. hist. cap. 36. de Theodoro.

Ad SECUNDVM dico, eas non quærere quæ sua sunt, sed honorem Dei; cupiunt enim citò liberari, vt possint magis, & melius Deum laudare.

Ad TERTIVM dico, eas amare Deum amore amicitia, quia bonum suum referunt in Deum.

Ad QUARTVM dico, eas accipere crucem suam, quia libenter patiuntur, nec petunt liberari, nisi secundum Dei voluntatem, & per media, quæ Deus instituit. & certè si essent vera quæ dicit Lutherus, id est, animæ illæ si quærerent quæ sua sunt, & amarent Deum amore concupiscentiæ, nec vellent accipere crucem, nõ iam imperfectam caritatem, sed nullam haberent, & non in Purgatorio, sed in inferno essent.

Argumentum TERTIVM, quorundam Catholicorum. Animæ Purgatorij habent omnia necessaria ad meritum; nam habent gratiam, fidem, spem, caritatem, & liberum arbitrium saltem quoad exercitium; cur igitur non merentur? DEINDE beati mereri possunt, vt patet de Christo qui semper fuit beatus,

beatus, & tamen merebatur, ergo multò magis animæ Purgatorij mereri poterunt. Item diues in inferno orauit pro se, & suis, Lucæ 16. ergo etiam animæ Purgatorij orare possunt; ar ista oratio procedit sine dubio ex caritate, meretur igitur exaudiri. DENIQUE idem confirmant auctoritate S. Thomæ, qui in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 3. ad quartum dicit, post hanc vitam non posse reperiri meritum respectu præmij essentialis, sed tantum respectu accidentalis.

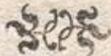
RESPONDEO ad argumentum, deesse ad meritum animabus Purgatorij statum viæ; Deus enim, vt ex Scripturis manifestè probatur, solùm pro tempore huius vitæ constituit acceptare bona opera ad meritum, vel demeritum. Post hanc vitam verò bona opera erunt effectus gloriæ, & mala effectus damnationis.

Ad PRIMAM confirmationem dico, Christum simul fuisse comprehensorem, & viatorem, & ideo qua parte viatore erat, mereri poterat, vnde post mortem suam, quia desit esse viator, nihil amplius meruit.

Ad SECUNDAM dico, si animæ Purgatorij orent pro se vel nobis, de quo inferiùs in quæstione de suffragiis differemus, non mereri, sed solùm impetrare ex meritis præteritis, quomodo nunc sancti orando pro nobis impetrant, licet nõ mereantur.

Ad TERTIAM confirmationem dico, S. Thomam mutasse sententiam; nam in quæst. 7. de malo, artic. 11. disertè docet in Purgatorio nullum posse esse meritum nec essentialis, nec accidentalis præmij; quod idem docent Bonaventura, Scotus, Durandus, & alij. fortasse etiam B. Thomas in 4. nomine meriti non propriè vti voluit, sed impropiè; vocauit enim actum dilectionis in Purgatorio meritorium remissionis culpæ venialis, quia est remissorius,

licet non per modum meriti propriè dicti, sed per modum contrarij tollentis suum contrarium.

CAPVT

CAPVT IV.

Animas in Purgatorio certas esse de sua aeterna salute.

QUÆRTIA quæstio nunc tractanda est. *Sintne in Purgatorio animæ certæ de sua salute, an incertæ.* Lutherus artic. 38. docet, non esse certas. Idem docent quidam Catholici, qui existimant varias esse in Purgatorio pœnas, & vnâ esse omnium maximam, incertitudinem salutis, qua dicunt quosdam solùm animas multari, quæ licet reuera certò saluandæ sint, tamen ipsas hoc ignorare. ita videtur sentire Dionysius Carthusianus ob quasdam visiones, quas ipse refert libro de quatuor nouissimis, art. 47. **I**DEM docet Michaël Baij lib. 2. de mer. operum, cap. 8. vbi probare volens peccatum veniale mereri ex natura sua mortem æternam, adducit in argumentum, quia alioqui sequeretur animas in Purgatorio certas esse de sua salute, quod absurdum ei esse videtur.

Denique idem videtur deduci ex sententia Gersonis lect. 1. de vita spirituali, & Ioannis Rossensis contra artic. 38. Lutheri, qui admittunt veniale peccatum non esse tale, nisi ex misericordia Dei, ac proinde iustè posse puniri in æternum, si Deus velit. Hinc enim sequitur, animas, quæ habent venialia peccata, non posse certò scire, an non punientur in æternum, quanquam Rossensis in art. 38. Lutheri contēdit animas purgatorij esse certas de sua salute, quod non video quomodo cohæreat cum priore sententia.

At communis Theologorum sentētia est, omnes animas quæ in Purgatorio sunt, habere certitudinem suæ salutis. Vt autem intelligatur quantam habeant certitudinem, notandum est, tres esse gradus certitudinis.

PRIMVS est ille, qui excludit omnem spem, & omnem timorem, & talis est beatorum, quibus beatitudo non est futura, sed præsens.

SECVNDVS est ille, qui excludit omnem timorem, sed nõ omnem spem, & talis est in Purgatorio; nam beatitudo est illis futura, non præsens, & ideo non tollit expectationem, & rursum est ardua, quia per pœnas ad eam peruenient, & ideo illorum

illorum expectatio potest vocari spes, tamen non est contingens, sed necessaria, quia non possunt amplius ab ea excidere, & ideo tollit omnem timorem.

TERTIVS est ille, qui neque spem, neque timorem excludit, & dici potest coniecturalis certitudinis gradus, & talis est noster; nobis enim beatitudo est bonum futurum non præsens, arduum non facile, contingens non necessarium vel impossibile, & ideo propriissimè speramus, & timemus, sumus enim adhuc in prælio, in stadio, in agone.

Nunc ostendamus rem ita esse; Si animæ non haberent certitudinē salutis, id necessariò fieret propter vnam ex quatuor causis, vel quia adhuc possunt mereri, & demereri, vel quia nondum sunt iudicatæ, vel quia ignorant sententiam iudicis, licet lata sit, vel quia propter magnitudinem dolorum ita absorbetur, & obscuratur earum iudicium, vt non possint cogitare, & videre hanc certitudinem: sed nihil horum habet locum; non primum, vt patuit; non secundū, quia licet iudicium vniuersale nondum sit factum, tamen præter illud est particulare, quo iudicantur animæ statim à morte, vt Theologi in 4. dist. 47. & B. Thomas 3. part. quæst. 58. artic. 5. docent.

Adduci solent ad hoc iudicium particulare probandum loca duo: Vnus ex illo Ioan. 5. *Pater omne iudicium dedit filio*, cum enim dicit, *omne iudicium*, videtur plura iudicia significare, vnum videlicet particulare, & aliud vniuersale. Alter ex illo Hebr. 9. *Statutum est hominibus semel mori & post hoc iudicium*. Sed ista loca non concludunt, vterque enim potest intelligi de iudicio vniuersali; nam Ioan. 5. illud (*omne*) non necessariò refertur ad duo iudicia, particulare, & generale, sed ad varios homines iudicandos, & ad varia opera, de quibus iudicandum erit, certè Augustinus exponit de vltimo iudicio. Alterius autem loci ex cap. 9. ad Hebræos sensus est, cum fuerint mortui omnes homines, tunc fiet iudicium, vt OEcumenius exponit.

Efficaciter tamen probatur iudicium particulare ex illis verbis Eccles. 11. *Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas*. Item: *In fine hominis denudatio operum illius*. Et præterea idem colligitur euidenter ex alia veritate; nam de fide est, mox à morte impios descendere ad æterna

æterna supplicia, vt patet Lucæ 16. de diuite, & iustos ad æterna gaudia, vt patet Lucæ 23. de latrone: *Hodie mecum eris in Paradiso.* At non est vlllo modo credibile prius distribui pœnas, & præmia, quàm fiat iudicium.

Deinde Patres idem docent. CYPRIANVS sermone de mortalitate: *Gratulari, inquit, oportet, & temporis munus amplecti, quòd dum nostram fidem firmiter promimus, & labore tolerato ad Christum per angustam Christi viam pergimus, præmium vitæ & fidei ipso iudicâte accipiamus.* CHRYSOSTOMVS homil. 37. in Matth. *Postquam, inquit, diem tuum obieris, iudicium, & pœna consequetur. In inferno enim, Psal- mista dicit, quis confitebitur tibi?* Vbi etiam si non additur statim, tamen necessariò subintelligitur. Nam refellit Chryso- stomus illorum errorem, qui putabât Christum post mor- tem prædicaturum, & ad pœnitentiam adducturum defun- ctos.

Vtitur autem hoc argumento; *Post mortem sequitur iudi- cium, & post iudicium pœna inferni, in inferno autem nemo potest confiteri Domino; igitur post mortem non est locus pœnitentiæ; quòd si Chryso- stomus non vellet dicere, statim à morte impios iudicari, & trudi in infernum, sed differri hæc omnia in diem nouissimum, nihil valeret argumentum eius.* Responderetur enim, hoc medio tempore prædicari posse defunctis, dum iudicium vniuersale differtur. AVGVSTINVS lib. 2. de origine animæ, cap. 4. *Iam illud, inquit, rectissime, & valde salubriter credit, iudicari animas cum de corporibus exierint, antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet, iam redditis corporibus, iudicari.*

His accedant exempla eorum, qui se iudicatos testati sunt. Scribit B. GREGORIUS lib. 4. Dialogorum, cap. 36. de quodam Stephano, qui cum esset mortuus, & iudici oblarus, audiuit iudicem dicentem; *non hunc sed Stephanum Ferrarium vocari iussi, atque ita ille reuixit, & simul Stephanus Ferrarius, qui in vicinia morabatur, obiit.* cui simile narrat S. Augu- stinus libro de cura pro mortuis, cap. 12. de quodam Cur- ma. Addit autem Gregorius hæc non fieri vero errore, sed vt per istum quasi errorem, qui mortuus fuerat, reuiuisceret, & narraret viuentibus tormenta, & iudicium quod manet im- pios post hanc vitam. Ibidem cap. 38. narrat exemplū de quodam

dam Crisorio, qui in articulo mortis positus, adhuc viuens vidit sententiam suæ damnationis.

Duo similia narrat Beda lib. 5. hist. cap. 14. & 15. de duobus, qui desperantes mortui sunt, quia iam viderant iudicium suū peractum, & sententiam latam. Simile narrat Ioannes Climacus in sua scala, gra. 7. de quodam eremita, qui in articulo mortis audiebatur quasi in iudicio positus respondere accusationibus, & interdum dicere, falsum est, non feci; interdum, feci, sed poenitentiam egi; interdum, verum dicitis, nec habeo quod respondeam.

DE NI QVE exstat memorabile exemplum in vita S. Brunonis, de quodam Parisiensi Doctore, qui in ipsa Ecclesia, dum exequiæ fierent, sublato capite ex feretro clamauit; Iusto Dei iudicio accusatus sum, & sequenti die iterum clamauit, iusto Dei iudicio iudicatus sum, & tertio die, iusto Dei iudicio damnatus sum. Est autem notandum circa hæc exempla, tam iudicium illorum, quod ante mortem peractum est, quàm istius Parisiensis, quod in triduum post mortem dilatum fuit, pertinere ad particularem quandam, & extraordinariam prouidentiam, qua Deus utitur ad nos siue instruendos, siue terrendos, alioqui regulariter credendum est iudicium fieri statim à morte; nam ordinariè tempus poenitentiae utile durat vsque ad extremum spiritum, vt aperte docet Leo epist. 90. ad Rusticum; nec est ratio cur post mortem retardetur iudicium, cum Deus non egeat testibus, nec allegationibus, sed in instanti possit iudicare. Dici posset etiam, & fortasse probabilius, in exemplis à Beda allatis, iudicium ante mortem non peractum, sed præostensum tantum fuisse: in exemplo autem illius Doctoris Parisiensis iudicium non dilatum in alterum diem, sed solùm altero die manifestatum.

Est etiam obseruandum, non posse certò definiri, an animæ deferantur ad iudicem, an ibi iudicentur vbi corpus relinquunt, & similiter an iudicentur immediatè à Christo in forma humana sententiam proferente, an solùm diuinâ virtute, quæ vbique præsens est, an verò per Angelos sententia manifestetur. Quod enim Scripturæ passim dicunt, Christum hominem esse iudicem viuorum & mortuorum, intelligitur de nouissimo generali iudicio; nam etiam ante Christi incarnationem iudicium particulare exercebatur; ynde nõ solùm

HHHh

non

non est certum, sed nec admodum probabile, quod Innocentius III. affirmat lib. 2. cap. vlt. de contemptu mundi, Christum in forma crucifixi apparere omnibus morientibus, tam bonis, quam malis.

Quantum ad TERTIUM, quod sententia iudicis lateat animas quæ iudicantur, & falsum est, & impertinens; falsum quidem, quia iudicium particulare præcipue fit ad hoc, ut innotescat sententia ei qui iudicatur; nam propter alios erit generale iudicium; propter Deum non est necessarium iudicium, ipse enim omnia nouit, ergo solum fit, ut innotescat ipsi animæ quæ iudicatur; & idem colligitur ex visionibus supra citatis. Est etiam impertinens; nam etiam si non eis innotesceret sententia iudicis, tamen facile possent per se cognoscere qualis sit, ab effectu, quia videbunt se statim in inferno, aut in cælo, aut in purgatorio.

At poterunt, inquires, dubitare, an sint in inferno, vel in purgatorio. Non ita est; nam in inferno blasphematur Deus, in purgatorio laudatur; in inferno non est fides infusa, neque vlla spes, aut caritas Dei: in purgatorio hæc omnia reperiuntur; ergo anima, quæ videbit se sperare in Deo, laudare, & diligere Deum, euidenter cognoscet se in inferno non esse.

At poterit, inquiunt, metuere ne in infernum mittatur, licet ibi adhuc non sit: sed neque hoc dici potest; nam eadem fides manet in illa, quam hinc habuit; hinc autem credidit secundum clarissima Scripturarum testimonia, post mortem non posse fieri vltos de bonis malos, nec de malis bonos, & nihil nisi malum in infernum esse mittendum; cum ergo videat se diligere Deum, & proinde se esse bonam, non metuet damnationem.

DICES; Nos hinc videmus nos diligere Deum, & tamen non sumus certi, an simus iusti, ergo etiam animæ illæ non certo colligent ex dilectione sua iustitiam suam.

RESPONDEO; Nos non videmus habitum caritatis infusum, quo iustificamur, sed ex coniecturis fallibilibus colligimus eum in nobis esse; at animæ separatæ sicut se ipsas perspicue intuentur; nec enim pendent ibi à phantasmatis, ita etiam vident omnia quæ in se habent, ac proinde vident, an habeant verum habitum caritatis, an non; præterea sciunt animas esse immobiles tam in bono, quam in malo, ergo etiam

tiam si non viderent habitum suum infusum caritatis, tamen scirent nunquam se Deum blasphematuras, nec odio habituras, ac proinde nunquam in infernum mittendas. Denique ex fide nouerunt animas impiorum mox à morte corporis detrudi in infernum, nec differri vltius eorum supplicia, id enim omnes Catholici credunt ex cap. 16. Lucae, ergo animæ quæ se vident extra infernum, credunt firmiter se in eum nunquam mittendas.

Quantum ad **QVARTVM**, quòd animæ illæ propter nimios dolores impediuntur à cognitione sui status, & proinde putent se esse in inferno, & in quadam turbatione & desperatione versentur, vt Lutherus dicit, falsissimum est. Nam **PRIMO**, anima diuitis in inferno Lucae 16. non impediabatur à cognitione sui status, quantò minus ergo impediuntur animæ, quæ sunt in Purgatorio?

SECUNDO, quòd in hoc mundo impediuntur homines à recto iudicio ex intensione dolorum, prouenit ex læsione organi corporei, at ibi est pura mens spiritualis, & incorruptibilis.

TERTIO, quia Ecclesia in canone Missæ dicit: *Memento Domine famulorum, famularumq; tuarum, quæ nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis.* Vbi Ecclesia orat pro animabus Purgatorij; nam subdit, ipsis Domine, & omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerij, lucis, & pacis, vt indulgeas deprecamur. At certè quæ dormire dicuntur in somno pacis, non sunt anxii, nec desperant, sed potius habent admixtam cū summis cruciatibus incredibilem consolationem propter certam spem salutis.

QVARTO, quia si crederent se damnatas, non peterent suffragia viuorum, nec dicerent se breui liberandas si pro eis oretur, vt patet apud Gregorium lib. 4. Dialogorum, cap. 40. & exemplis allatis in prima quæstione.

HHHhh 2

CAPVT

CAPVT V.

Soluuntur obiectiones.

B I C I V N T primò testimonia quædam Scripturarū, quibus vtitur Ecclesia in officio defunctorum, dum pro animabus, quæ degunt in Purgatorio, orare cupit. Psalm. 6. *Anima mea turbata est valde.* Et ibidem: *Sana animam meam, quoniam conturbata sunt ossa mea.* Et Psalm. 114. *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.* Certè ista tanta perturbatio & anxietas non potest nasci ex solis pœnis, sed ex incertitudine, & metu æternæ damnationis; nam si animæ illæ perfectæ essent in caritate, & certæ essent de sua salute, nõ ita timerent, cùm scriptum sit Prouerb. 12. non contristabit iustum quidquid acciderit ei.

R E S P O N D E O, stultum esse, ex eo quod Ecclesia vtitur aliquo Psalmo in officio defunctorum, velle omnia verba eius Psalms intelligere ad literam de defunctis; quomodo enim intelligemus de defunctis illa verba eiusdem 6. Psalms: *Lubabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo?* Itaque Ecclesia propter vnã aut alteram sententiam, quæ ad rem præsentem facit, totum aliquem locum Scripturæ legere solet, etiam si maior pars illius loci ad rem præsentem non faciat. Sic in dedicatione Ecclesiæ legitur Euangelium de Zachæo, quia illa vltima verba: *Hodie saluata huic domui facta est,* conueniunt aliquo modo dedicationi & consecrationi Ecclesiæ. sic in Assumptione B. Virginis legitur Euangelium de Martha, & Magdalena propter illa verba: *Maria optimam partem elegit, quam non auferetur ab ea.* Sic denique (vt omittam cetera) in officio defunctorum propter illa verba Psalm. 6. *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum.* Et propter illa Psalm. 114. *Placebo Domino in regione viuorum.* leguntur integri illi Psalms.

Adde, quod falsum etiam est, quod in argumento assumitur, turbationem, & tristitiam non nasci ex dolore, sed ex incertitudine, aut desperatione salutis; nam Dominus ipse Ioan. 12. cap. de se ait: *Nunc anima mea turbata est.* Et Matth. 26. cœpit contristari & mœstus esse, & tamen nec incertitudo, nec desperatio in Dominũ cadere poterat. locus autem Prouerbio-

uerbiorum non debet accipi de quavis tristitia, sed de tristitia deiiciente, ac deprimente, quæ mortem operatur, quam beatus Paulus 2. Cor. 7. vocat tristitiam huius seculi.

ALTERA obiectio sumitur ex illa oratione, quæ post Euangelium in Missa de mortuis recitatur: *Libera Domine animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu, libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum, &c.*

RESPONDENT aliqui, Ecclesiam orare pro agonizantibus, ne damnentur ad inferos, sed repugnat illud; Libera animas omnium fidelium defunctorum, non enim agonizantes dicuntur animæ defunctorum. Deinde vsus Ecclesiæ habet, vt hæc oratio dicatur etiam in anniuersariis defunctorum pro iis animabus, quæ ante multos annos migrarunt à corpore. ALII dicunt, hanc orationem fundi pro iis, qui sunt in Gehenna, quas interdum liberari contingit, vt fertur de Traiano: sed, vt omittam improbabilem esse illam Traiani historiam, qui in Gehenna sunt iam ceciderunt in obscurum, atq; absorpti sunt à tartaro. quid igitur pro illis Ecclesia orat ne cadant in obscurum, neue absorbeantur à tartaro? Deinde Ecclesia pro fidelibus tantum orat: *Libera, inquit, animas fidelium defunctorum.* Non autem sunt fideles, qui damnati sunt ad inferos.

Duæ igitur solutiones aliæ dari possunt. VNA est, quòd Ecclesia oret pro animabus, quæ in Purgatorio degunt, ne damnentur ad pœnas Gehennæ sempiternas, non quidem quòd certum non sit eas non damnandas ad eas pœnas, sed quia vult Deus nos orare etiam pro iis rebus, quas certò accepturi sumus.

Sed aduersus hanc responsionem obiici potest, quia etsi Ecclesia interdum oret pro iis rebus, quas certò est acceptura, non tamen orat pro iis rebus, quas iam accepit: porro iam accepit ne animæ illæ damnentur, cum certam sententiam illæ habuerint, & securissimæ sint, deinde mens fidelium, qui pro defunctis orant vel orari cupiunt, certè eò fertur, vt animas illas iuuent, & expediât à præsentibus pœnis Purgatorij.

Verùm istæ obiectioes facilè diluuntur; nam etsi animæ Purgatorij iam acceperint primam sententiam in iudicio particulari, ea quæ sententia liberæ sint à Gehenna: ramen adhuc

superest iudicium generale, in quo secundam sententiam accepturæ sunt. Quocirca Ecclesia orans, ne in iudicio extremo animæ illæ cadant in obscurum, neque absorbeantur à tartaro, non orat pro ea re quam accepit, sed pro ea quam acceptura est.

Ad illud verò de intentione fidelium, respondeo, etiam illi intentioni satisfieri; nam in illa oratione utrumque petitur, nimirum, ut liberentur animæ illæ de pœnis inferni, id est, Purgatorij, quas in præsentia patiuntur, & postea liberentur à sententia damnationis in extremo iudicio ferenda.

ALTERA solutio est, quod Ecclesia verè orat quantum ad intentionem suam, ut animæ liberentur à pœnis Purgatorij, tamen utatur eo modo loquendi, quasi animæ tunc migrarent à corpore, & in periculo essent æternæ salutis, quia commemorat, & repræsentat diem depositionis siue obitus; ut enim in celebritatibus festorum Incarnationis, Natalis, Apparitionis, Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis Domini Ecclesia ita orat, ac si tunc deberet Christus, vel incarnari, vel nasci, &c. quia repræsentat illa mysteria ut præsentia, & tamen non intendit ad literam precari, ut verbum carnem assumeret, aut nascatur de virgine, &c. sed ut nobis applicetur fructus eorum mysteriorum: ita quoque in sacrificio pro defunctis, quia commemoratur dies obitus illorum, Ecclesia ita pro illis orat, ac si tunc morerentur; & tamen intendit orare, ut liberentur ab inferno eo modo, quo liberari possunt, id est, ut non detineantur diutiùs in illis pœnis, vel ut refrigerium aliud quod doloribus misceatur. Denique, quomodo non est absurdum, nunc post mille & quingentos annos in adventu Domini dicere: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra, & germinet saluatorem.* & alia multa id genus, ita non est absurdum pro defunctis dicere: *Libera eas de ore leonis, ne cadant in obscurum, &c.*

CAPVT VI.

De loco Purgatorij.

SEQVITVR quæstio quarta: *Vbi sit Purgatorium?*
De qua quæstione nihil Ecclesia definiuit: sunt autem multæ opiniones.

PRIMA quorundam, qui putant ibi animas purgari, vbi peccauerunt, id est, variis in locis. & quidem quod variis in locis animæ purgentur, satis probabiliter colligitur ex Gregorio lib. 4. Dialogorum, cap. 40. & cap. 55. qui refert animam Paschasij, & cuiusdam alterius in balneis quibusdam purgatas. Necnon ex epistola Petri Damiani de miraculis sui temporis, vbi describit visionem de purgatione anime sancti Seuerini in quodam flumine. At quod omnes ibi puniantur, vbi peccauerunt, non est probabile; nam contingit aliquem in multis locis peccasse, nec est verisimile in omnibus illis purgandum. Præterea visiones prædictæ contrarium ostendunt; nam Paschasius Diaconus peccauerat Romæ in electione Pontificis, purgabatur autem in thermis Puteolanis, & S. Seuerinus peccauerat in Palatio Imperatoris, & purgabatur in flumine.

SECVNDATA opinio, loca animarum non esse corporalia. ita Augustinus lib. 12. de Genesi, cap. 33. sed retractauit lib. 2. retract. cap. 24.

TERTIA, loca pœnalia animarum esse hunc mūdum, in quo animæ manent in corpore tanquam in carcere. Hanc refert, & refellit Irenæus in fine lib. 5. nam Scriptura dicit, animas post hanc vitam descendere in infernum, vt patet Lucae 16. & alibi.

QUARTA, infernum & purgatorium animæ, nihil esse aliud præter conscientiam accusantem & punientem peccata. ita Philo in libro de congressu quærendæ eruditionis gratia, & Origenes, vt refert Hieronymus in epistola ad Auirū. Hæc refellitur; nā si ista opinio esset vera, non minus essemus nunc in inferno vel purgatorio, quàm post mortem.

QUINTA est, infernum, & proinde purgatorium (sunt enim loca vicina) fore in valle Iosaphat. ita refert Chrysostomus sensisse veteres aliquos homil. de præmiis beatorum, tomo 3. similem sententiam refert Gregorius lib. 4. Dialogorum,

rum, cap. 42. fortè argumentum istorum fuit, quia Christus passim infernum vocat Gehennam; Gehenna autem est vallis quædam aded coniuncta cum valle Iosaphat, vt pars eius esse videatur, de quo nomine infra dicemus.

SEXTA opinio est, infernum esse statum animæ extra corpus; nam dum est in corpore in luce versatur, vt ex operibus apparet: cum de corpore exit, nihil amplius videre potest nisi beata sit, & istæ sunt tenebræ exteriores. ita refert Theophylactus in cap. 16. Luc.

SEPTIMA est, locum pœnalem animarum non esse terram, sed aërem istum caliginosum vbi Dæmones versantur. Ita Gregorius Nyssenus in libro de anima, & resurrectione, Chrysostomus homil. de præmiis beatorum, & Auctor operis imperfecti in Matth. homil. 53. cui sententiæ fauet historia S. Fursæi apud Bedam lib. 3. historiæ Anglorum, cap. 19. illo enim defuncto cum ab Angelis in cœlum deduceretur, ostensæ sunt maximi ignes supra aërem, qui seruabantur (vt Angelus dicebat) ad mundi conflagrationem, & interim examinabantur ibi hominum opera.

OCTAVA est communis Scholasticorum, Purgatorium esse infra viscera terræ, inferno ipsi vicinum. Constituunt enim Scholastici communi consensu intra terram quatuor finus, siue vnum in quatuor partes diuisum, vnum pro damnatis, alterum pro purgandis, tertium pro infantibus sine Baptismo abeuntibus, quartum pro iustis, qui moriebantur ante Christi passionem, qui nunc vacuus remanet; quorum sufficientia sumitur penes genera pœnarum, sunt enim hæc omnia loca pœnalia; omnis autem pœna, aut est tantum dampni, aut etiam sensus; & rursus aut æterna, aut temporalis: pro pœna ergo solius dampni æterna, est limbus puerorum; pro pœna solius dampni temporali, erat limbus patrum; pro pœna dampni, & sensus æterna, est infernus; pro pœna dampni & sensus temporali, est Purgatorium.

Quia verò hæc omnia fabulas esse Calvinus dicit lib. 2. Institut. cap. 16. §. 9. & similiter discipulus eius Beza in cap. 2. Actor. & Magister eius Bucerus in cap. 27. Matth. de singulis probandum est. Ac PRIMVM, quod intra viscera terræ sit locus aliquis animarum, qui generali vocabulo vocatur infernus, demonstratum est à nobis lib. 4. de Christo, cap. 9. indi-

petat

petat Lector si velit plenè recognoscere, quæ ad hunc locum pertinent.

PORRO ad argumenta, quæ tunc attulimus, accedant variæ eruptiones ignis, quæ in terra apparent, quas non temerè B. Gregorius putat esse indicia quædam inferni, intra viscera terræ existentis, lib.4. Dialogorum, cap.35. nam in eodem libro cap.30. scribit se certa relatione cognouisse, eadem ipsa hora, qua obiit Rex Theodoricus Arianus, visam fuisse animam eius iactari in foueam Vulcani, quæ est in Sicilia, & Laurentius Surius in historia anni M. D. XXXVII. scribit circa montem Heelam Insulæ Islandiæ, vnde erumpunt flammæ, & audiuntur quædam quasi tonitrua horribilia, sæpe apparere animas, quæ dicant se mitti ad illum montem. Hæc de inferis in genere.

Nunc de singulis locis. Ac primùm quòd infernus damnatorum sit in profundissimis terræ partibus, probatur PRIMO, quia intra viscera terræ est infernus, vt iam probauimus, sed Lucæ 16. anima diuitis Epulonis dicitur fuisse in inferno, & non solum in inferno, sed etiam in loco profundissimo, quâdoquidem vt videtur Lazarum, qui etiam tunc erat in locis subterraneis, sursum versus aspicere debuit. PRAETEREA ratio ipsa dicat, vt si locus beatorum est in summo cælo, locus damnatorum sit in loco remotissimo à cælo, nihil autem remotius centro terræ.

DEINDE, quòd Purgatorium sit etiam sub terra, & inferno damnatorum vicinum, probatur PRIMO ex illis verbis Act. 2. *Solutis doloribus inferni*, quæ intelliguntur ab Augustino epistol. 95. de pœnis Purgatorij, vnde etiam Ecclesia in Missa de defunctis dicit: *Libera animas defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu*. SECUNDO, id confirmatur ex visione, quam refert Beda lib.5. cap.13. historiæ, vbi apertè visum est Purgatorium inferno damnatorum contiguum. DENIQUE, Theologi ferè omnes docent eodem in loco esse, & eodem igne torqueri damnatos, & animas Purgatorij.

Quod autem limbus puerorum sit in inferno, probatur; nam Concilium Florentinum sess. vlt. disertè definit tam eos qui moriuntur cum peccato mortali, quàm eos qui cum solo originali, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendos; & B. Augustinus lib.1. de Baptismo paruulo-

HHH h h s

rum,

rum, cap. 28. & lib. 5. hypognostici dicit, fidem Catholicam non nosse nisi duo loca, vbi homines sint futuri perpetuò, cœlum beatorum & infernum damnatorum. Est tamen communis opinio Scholasticorum, limbum puerorum esse in loco inferni altiore, quàm sit Purgatorium, ita vt ad eum ignis non perueniat; quam sequutus est Innocentius III. cap. Maiores, extra de Baptismo. sed de hac re alibi disputandum est.

Quod denique limbus Patrum sit in inferno, sed in parte suprema, probatum est satis accuratè in lib. 4. de Christo, cap. 10. Vnum solum argumentum repetemus, quod in eo loco nimis breuiter tractatum fuit. Igitur lib. 1. Reg. cap. 28. anima Samuelis de locis subterraneis ascendere visa est: *Vidi, inquit Pythonissa, Deos ascendentes de terra.*

Respondebunt aduersarij, illum non fuisse verè Samuelem, sed Diabolum in forma eius, vt docent *Tertullianus* lib. de anima prope finem, auctor *questionum apud Iustinum* quæst. 52. & auctor *questionum veteris Testamenti* quæst. 27. apud Augustinum, & auctor *librorum de mirabilibus sacre Scripturæ* lib. 2. cap. 11. *Procopius* & *Eucherius* in hunc locum libri Regum, & *Isidorus* lib. 8. etymologiarum, cap. 9. qui his rationibus mouentur.

PRIMO, quia non est credibile Samuelem subiectum fuisse Pythonissæ, nec etiam spontè venisse; quia artem magicam confirmasset. SECUNDO, quia Samuel non se adorari passus fuisset, vt illa vmbra fecit. TERTIO, quia non dixisset Saul: *Crasta, & filij tui mecum eritis.* Nec enim Saulis anima ad limbum Patrum, sed ad Gehennam descensura erat. QUARTO, quia Deus negauit Sauli responsum per Prophetas, per oracula & per somnia, vt in eo capite dicitur; ergo non est credibile responsurum postea fuisse per Pythonissam.

At his non obstantibus, tenendum est, verè Samuelis animam fuisse eam, quæ apparuit, & proinde vehementer confirmari sententiam nostram de loco subterraneo animarum. Nam in primis auctores citati sunt omnes aut incerti, aut obscuri; at qui contrarium docent, certi & clarissimi sunt, nimirum *Iosephus* lib. 6. antiquitat. cap. 15. *Iustinus* in Dialogo cum *Triphone* ultra medium, *Basilius* epistola 80. ad *Eustathium* medicum, *Ambrosius* in cap. 1. *Lucæ*, *Hieronymus* in cap. 7. *Isaiæ*, & *Augustinus* libro de cura pro mortuis, cap. 15.

Neque

Neque obstat quod Augustinus lib. 2. ad Simplicianum q. 3. dubitauerit, an fuerit illa anima, nec ne; nam librum de cura pro mortuis scripsit posterius, & re diligentius considerata. Præter hos veteres idem docent recentiores in hunc locum, Lyranus, Abulensis, Dionysius Carthusianus & Caietanus.

Sunt etiam pro hac sententia fortissimæ rationes. **PRIMA**, quia Scriptura perpetuò vocat Samuelem, eum, qui apparuit: *Cùm vidisset, inquit, mulier Samuelem.* Et rursus: *Dixit Samuel ad Saul, & intellexit ergo Saul quòd Samuel esset.* At certè non diceret, intellexit, sed cogitavit, vel putavit, si id non esset verum.

SECUNDA, quia Eccles. 46. ponitur in laudibus Samuelis, quòd mortuus prophetauerit, & annunciauerit Regi quæ ventura erant. At quænam laus est quod Diabolus alicuius speciem assumat, & decipiat? & hoc est argumentum propter quod Augustinus libro de cura pro mortuis asserit, verè fuisse Samuelem illum, qui apparuit, cuius testimonij non meminerat cùm scriberet ad Simplicianum.

TERTIA, quia prædixit Sauli futura, quæ Diabolus scire non poterat, nimirum sequenti die eum cum filiis periturum, exercituum dissipandum, Dauidem regnaturum, &c.

VLTIMO, quia rationes contrariæ nihil concludunt.

Ad **PRIMUM** dico, Samuelem non venisse iussu Pythonissæ, sed iussu Dei, & potius impediuisse quàm confirmasse artem magicam; præuenit enim Samuel aduentu suo effectum incantationis; & contrario modo ascendit atque alij soleant, qui per incantationem excitantur. & hæc est causa cur Pythonissa turbata fuerit, & sibi impositum diceret. Si enim verum est, quod Rabbinus scribunt, umbræ mortuorum, quæ vi magicæ artis euocantur, capite deorsum verso ascendunt: Samuel autem recta figura ascendit, ita vt primùm caput, deinde pectus, postremò pedes è terra emergere visi sint.

Ad **SECUNDUM** dico, illam adorationem non fuisse latriam, sed reuerentiam debitam animæ Samuelis.

Ad **TERTIUM** dico, illud; *Mecum eritis*, non significare in sinu Abraham eritis, sed *mecum eritis sub terram*, id est, mortui eritis; nam cùm inter filios Saulis esset etiam Ionathas iustus, non erant descensuri ad eundem locum Saul, & Ionathas, & tamen Samuel dicit in genere, *Mecum eritis.*

Ad

Ad QVARTVM dico, Deum se iratum Sauli ostendere voluisse, idque fecisse tam non respondendo quando interrogabatur, quam respondendo quando non interrogabatur; vtrumque enim est signum iræ. AD DE, quod cum Saul interrogabat Deum, si Deus respondisset, potuisset Saul declinare bellum, & pœnam sibi à Deo paratam; at cum interrogavit Pythonissam, iam erant omnia parata, & acies instructæ, & in conspectu positæ, vt nullo modo prælium detrectari posset; tunc ergo Deus, vt magis puniret Saulem, prædixit ei per Prophetam interitum suum, & filiorum, & totius exercitus.

Habemus igitur, Purgatorium, Infernum, ac limbos Patrum & puerorum, loca subterranea esse.

CAPVT VII.

Sitne post hanc vitam aliquis locus pro animabus iustis, præter Cælum & Purgatorium.

DE prædictis receptaculis subterraneis animarum, duo quædam à Theologis tractari solent, quæ hîc breuiter inserere placuit, plenioris doctrinæ causa. PRIMO, quærent, an præter hæc loca sit aliquis alius locus, vbi retineantur animæ antequam ad regnum cœlorum perueniant. SECUNDO, an ex his locis egredi possint.

Quantum ad PRIMVM, difficultas est satis magna, quia ex vna parte omnes Theologi docent, non esse alia receptacula præter quatuor numerata, & Concilium Florentinum sess. vlt. definit, animas, quæ nihil purgandum habent, mox recipi in cœlum. Ex altera parte narrat Bedalib. 5. hist. cap. 13. visionem valde probabilem, cui ipse fidem adhibere non dubitauit. fuit autem in illa ostensum cuidam animæ, quæ ad corpus postea rediit, præter infernum & purgatorium, & regnum cœlorum, quoddam quasi pratium florentissimum, lucidissimum, odoratum, amœnum, in quo degebant animæ quæ nihil patiebantur, sed tamen ibi manebant, quia nondum idoneæ erant visioni beatæ. cui reuelationi multas alias conformes adducit Dionysius Carthusianus in Dialogo de iudicio particulari, art. 31. & Ludouicus Blosius in Monili spiritali, c. 13. Vide.

Videtur mihi dicendum, non esse improbabile talem aliquem locum reperiri, ceterum eiusmodi locum ad Purgatorium pertinere, etsi enim ibi nulla sit pœna sensus, tamen est pœna damni, pœna autem non conuenit nisi animæ, quæ nondum plenè purgata est. itaque erit locus ille mitissimum Purgatorium, & quasi carcer quidam senatorius, atque honoratus. Hoc tamen addendum est, animas, quæ in eo loco morantur, non solum carere beatitudine, sed etiam affligi, ac torqueri ex illa dilatione beatitudinis. Dixi autem, mihi non videri improbabile, talem aliquem locum reperiri, quia S. Thomas in 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 1. scribit, in iis quæ de Purgatorio determinata non sunt ab Ecclesia, standum esse iis quæ sunt magis conformia dictis & reuelationibus Sanctorum. mouit me etiam auctoritas Ioannes de Turrecremata doctissimi, atque optimi Cardinalis, qui in prologo, qui præmittitur. Reuelationibus S. Brigittæ, cum diligenter expendisset eas reuelationes, affirmare non dubitauit S. Brigittæ conuenire id, quod dicitur Iudith 8. omnia quæ loquuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla reprehensio. Scribit autem S. Brigitta lib. 4. cap. 124. animam quandam in Purgatorio nullam aliam pœnam habuisse, nisi dolorem ex desiderio dilatae felicitatis.

CAPVT VIII.

Num ex receptaculis suis animæ defunctorum egredi valeant.

ALTERIVS autem quæstionis triplex esse potest sensus. PRIMVS, an possint exire nunquam reditura, quia nimirum transferantur de vno receptaculo ad aliud. SECUNDVS, an possint exire, vt rursus redeant ad suum locum. TERTIVS, an possint ita egredi, vt hinc nobiscum iterum viuant.

Quantum ad PRIMVM sensum, facile responderi potest, ex inferno damnatorum, limboque puerorum non dari regressum; ex Purgatorio, limboque Patrum dari; sunt enim animæ impiorum damnatae ad perpetuos carceres, & ignes Gehennæ, & similiter animæ puerorum ad perpetuum exilium,

&

& tenebras. Animæ autem sanctorum Patrum damnatæ erant ad exilium temporale, & animæ Purgatorij ad carceres temporales. ratio est, quia causa carceris, vel exilij damnatorum est culpa mortalis actualis, vel originalis, quæ nunquam remitteretur; causa autem exilij Patrum fuit debitum temporale contractum ex peccato primi parentis; ille enim suo peccato cælum clauserat, quod aperiri non potuit, nisi Christi sanguine re ipsa effuso; causa verò Purgatorij est reatus temporalis pœnæ, quæ necessariò finem habet.

CONTRA hoc tamen est auctoritas Ioannis Damasceni, qui in oratione de mortuis dicit, orationibus S. Theclæ liberatam de inferno animam Falconillæ cuiusdam sceminae paganæ, & orationibus S. Gregorij Papæ animam Traiani Imperatoris.

RESPONDEO, si hæc historia defendi debeat, oportere dicere, Traianum non fuisse damnatum absolutè ad inferos, sed solùm punitum in inferno secundum præsentia eius demerita, & suspensam sententiam propter præuisas B. Gregorij preces; & præterea non immediatè ex inferno ad cælum transisse, sed prius corpori vnitum, & tunc baptizatum, & pœnitentiam in hac vita egisse; ista enim est communis solutio beatæ Thomæ, Durandi, Richardi, & aliorum in 4. dist. 45. Quis tamen Traianum resurrexisse, sine teste dicitur, nec enim vllus veterum huius rei meminit, & repugnat hoc sententiæ Damasceni, qui satis apertè docet de inferno ad cælum transisse, non autem ad hanc vitam rediisse Traianum, & si pœnitentiam egit, in inferno illam egisse: Cùm tamen solius Damasceni auctoritate nitantur auctores citati, ideo magis propendeo in sententiam Melchioris Cani, qui lib. II. de locis, cap. 2. simpliciter improbat hanc historiam vt confictam, & Dominici Soto, qui in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 2. dicit, hanc historiam sibi creditu durissimam esse, non obstante Apologia Alphonfi Ciaconis, pro hac historia ante hoc triennium edita. Rationes autem quibus moueor sunt quatuor:

PRIMA, quia quotquot hanc historiam admiserunt, id fecerunt propter Damasceni auctoritatem; at librum illum non esse Damasceni faciliè probari potest; nam in eo libro auctor non solùm dicit Traianum, & Falconillam ab inferno damnatorum ad regnum cœlorum transiisse, sed etiam multos

multos alios, qui in infernum descenderant, quia fide diuina caruerint, à Christo conuersos, & saluatos quando ad inferos descendit: quod & per se erroneum est, & contrarium verbis Damasceni lib. 2. de fide, cap. 4. vbi dicit, hominibus id esse mortem, quod fuit Angelis casus.

SECUNDA ratio est, quia nullus auctor Latinus historiæ eius meminit, vt Paulus Diaconus, Anastasius Bibliothecarius, Marianus Scotus, Ado, ac ne ipse quidem Beda, qui beati Gregorij studiosissimus fuit; immò in ipsa Romana Ecclesia, & eius archiuis nulla huius rei memoria exstabat, quando Ioannes Diaconus vitam B. Gregorij scripsit; ipse enim vitam B. Gregorij ex archiuis Romanis diligentissimè collegit, & tamen lib. 2. cap. 44. dicit, hanc historiam de Traiano reperitam in Ecclesia quadam Anglorum, nec fidem certam illi habitam à Romanis.

TERTIA, quia B. Gregorius lib. 34. moral. cap. 13. aliàs 16. differtè docet, non posse orari pro infidelibus defunctis, quæadmodum nec pro Diabolo, quando quidem in eadem æterna, & irreuocabili damnatione sunt; quomodo ergo credibile est eum id fecisse? Respondet Abulensis quæst. 57. in 4. lib. Regum, ideo Gregorium peccasse mortaliter orando pro Traiano; sed absurdissimum est & ferè blasphemum, cum constet Gregorium virum fuisse non modò sanctissimum, verum etiam prudentissimum. Deinde si peccauit mortaliter orando, quomodo fuit exauditus? Num Deus placatur, quando offenditur? Respondet Ciaconus, non peccasse Gregorium orando, sed meruisse potius, quia licet ordinariè non liceat orare pro damatis, tamen licet ex peculiari instinctu diuino.

AT CONTRA. Eadem historia refert Gregorium propter hoc peccatum punitum fuisse perpetuo dolore stomachi, & pedum. Respondet ipse, hunc dolorem non datum Gregorio in pœnam, sed ne elatio illi subreperet. At contra; nam Petrus Diaconus, quem ipse citat ex libro quodam bibliothecæ Vaticanæ, dicit, Gregorio ab Angelo dictu fuisse, quòd quia præsumperat hoc petere, laboraret vsq; ad mortem dolore, &c. ergo in pœnam peccati; nam præsumptio peccatum est.

QUARTA ratio est, quia argumenta Ciaconis non concludunt; ipse enim nititur præcipuè his testibus. PRIMO, testimonio Petri & Ioannis Diaconorum Gregorij, quod ex-
stare

stare dicit in bibliotheca Vaticana. SECUNDO, testimonio innominati auctoris, qui scripsit vitam B. Gregorij, quæ præponitur operibus eius impressis Basileæ anno M. D. LXIV. qui auctor videtur vixisse tempore ipsius Gregorij. TERTIO, testimonio Damasceni. QUARTO, testimonio Ioan. Diaconi lib. 2. cap. 44. vitæ B. Gregorij. QUINTO, testimonio S. Thomæ. SEXTO, testimonio S. Brigittæ. SEPTIMO, testimonio Mechtildis.

PRIMUM testimonium mihi valde suspectum est; nam si illud esset verè Petri Diaconi, non diceret Ioannes Diaconus, historiam hanc non exstare in Romana Ecclesia, sed solùm apud Anglos. præterea iste Petrus dicit, Gregorium à Deo petiuisse, ut quotquot sepelirentur in Ecclesia S. Andreae in clivulo Scauri, non possent damnari, dummodò fidem tenuerint Christianam, & impetrauissent. At certè Gregorius vir prudentissimus nunquam ita orasset; nam vel intelligit de fide informi, vel de formata; si de informi, ergo voluisset saluari homines morientes sine caritate, quod quis credat? si de formata, non erat opus id petere; nam vbiunque sepeliatur, qui moritur cum caritate, damnari non potest. ADDE, quòd totum illud fragmentum redolet nouitatem, & proinde supposititium videtur: vocat enim Gregorium diuum, quod nomen eo tempore erat inusitatum. Item anteponeit Cardinales Episcopis; quod repugnat Ioanni Diacono, qui in vita S. Gregorij scribit, ex Cardinalibus consueuisse promoueri à Gregorio multos ad Episcopatum, ut ad gradum altiorem, alia quoque habet non pauca signa nouitatis.

TERTIVM testimonium iam est reiectum.

QUARTVM est contra ipsum Diaconum; nam Ioannes Diaconus dicit, animam Traiani nõ esse liberatam de inferno, sed solùm id obtinuisse, ut in inferno existens non pateretur pœnã ignis, Diaconus autè vult eam esse in cœlo beatam.

QVINTVM est etiam contra ipsum; nam B. Thomas vbi ex professo hoc tractat, nimirum in 4. d. 45. q. 2. probabilissimum putat animam Traiani liberatam solùm à pœnis inferni vsq; ad diem iudicij, ac deinceps cruciandam cum ceteris.

SEXTVM est valde obscurum; nam S. Birgitta non dicit Traianum esse saluum, sed solùm eleuatum ad gradum altiorem, vbi indicat in inferno aliquid salutis recepisse.

SEPTI

SEPTIMUM est expressè contra ipsum; nam Mechtildis dicit, se petiuisse à Domino quid egerit cum animabus Sampsonis, Salomonis, Origenis, & Traiani. & responsum esse, Deum velle esse omnibus incognitum, quid sua liberalitas cum illis egerit. si ergo Deus vult esse incognitum, non est credendum auctoribus, qui asserunt Traianum esse in cælo. Adde, quòd Deus in hac reuelatione coniungit Traianum cum Origene: At in prato spirituali, quod citatur à VII. Synodo, & à Ioanne Diacono lib. 2. cap. 45. vitę B. Gregorij, narratur alia reuelatio, qua Origenes visus est in Gehenna ignis cum Ario, & Nestorio, & V. Synodus, cap. 11. dicit anathema Origeni sicut Ario, Nestorio, & cæteris hæreticis.

Quantum ad SECVNDVM, quidam existimant animas non posse vnquam de suis receptaculis egredi, sed omnes apparitiones esse Dæmonum, qui fingunt se esse animas de Purgatorio exeuntes, & suffragia postulantes. ita Tertullianus libro de anima circa finem, & Auctor quæstionum ad Antiochum quæst. 11. & 13. idem videntur dicere Chrysostomus homil. 29. in Matth. & hom. 2. & 4. de Lazaro, & Theophylactus in cap. 8. Matthei, quanquam hi duo, si bene legantur, non dicunt, nullo modo posse animas egredi ad nos, sed non posse egredi pro arbitrio suo, nec verti in Dæmones, nec vagari inter nos more Dæmonum. Hæretici huius temporis omnes apparitiones animarum rident, tanquam Dæmonum illusiones, præcipuè Magdeburgenses.

Verissima tamen est Augustini sententia libro de cura pro mortuis, cap. 15. & 16. nimix impudentiæ esse negare animas interdum ad nos redire Deo iubente vel permittente; habemus enim testimonia grauissimorum auctorum, de regressu animarum ex omnibus receptaculis, præterquam ex limbo puerorum. Nam quod ex cælo animæ beatę ad nos aliquando veniant, sunt exempla certissima apud Eusebium lib. 6. hist. cap. 5. Augustinum de cura pro mortuis, ca. 16. Sulpitium in vita Martini, Paulinum in vita Ambrosij, Theodoretum lib. 5. hist. cap. 24. Gregorium lib. 3. Dialogorum, cap. 24. & 25. & in VII. Synodo act. 4.

Quòd ex limbo Patrum apparuerint animę probat Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 15. & 16. ex lib. 1. Regum, cap. 28. vbi Samuelis anima apparuit Sauli, & ex Matt. 17. vbi

Moses apparuit cum Helia in monte Thabor. quamuis enim Hilarius in hunc locum, & Ambrosius lib.1. de Cain, cap.2. dicunt, Mosem adhuc viuere, tamen contrarium expressè habetur Deut.vlt. & Iosue 1.

Quòd ex Purgatorio apparuerint, sunt exempla apud Gregorium lib.4. Dialogorum, cap.40. & 55. & alios auctores supra citatos. Quòd denique ex inferno, probat multis exemplis auctor librorum de proprietatibus apum, & idem apparet ex illa apparitione Doctoris Parisiensis in vita beati Brunonis, qui post triduum à morte dixit se condemnatum. Credibile est, animam illam mox à morte in infernum descendisse, sed tamen ter apparuisse; & PRIMÒ, manifestasse suam accusationem. SECUNDO, suum iudicium. TERTIO suam damnationem; vt hoc modo pluribus innotesceret hoc exemplum.

Quantum ad TERTIVM, quòd aliqui ex Purgatorio vel limbo Patrum fuerint ad vitam reuocati, nulli dubium est potest. Nam mortui, quos excitarunt Helias, Helisæus, Dominus Christus, & Petrus, & Paulus, cum fideles fuerint, creduntur fuisse in Purgatorio, aut in limbo, neq; vllum sequitur inconueniens, si ex his locis aliqui resurgant, siquidem hoc nihil aliud est, quàm mutare illis exilium, vel carcerem.

DICES; at iam erant certi de sua salute, & per resurrectionem fient incerti. RESPONDET bene Abulensis quæst. 57. in 4. Regum, omnes eos, qui ex Purgatorio aut limbo Patrum in vitam reuocati fuerunt, sine dubio confirmatos fuisse à gratia, vt nullo modo perire poterint, quia alioqui iniuria illis facta fuisset.

Quòd autem ex cælo, aut inferno damnatorum reuocati possent ad vitam, videretur incredibile, nisi exstarent exempla, quæ negari non possunt. Nam B. Gregorius lib.1. Dialogorum, cap.9. scribit, à S. Fortunato excitatum fuisse Marcellum quendam virum sanctum, qui ab Angelis in optimo locum ductus fuerat. Et cap.12. scribit, à S. Seuero excitatum quendam virum pessimum, qui à Dæmonibus in infernum deducebatur. Egesippus scribit lib.3. cap.2. B. Petrum excitasse à finem quendam Cæsaris Ethnicum à morte. Nec dubitari potest, quin Apostoli aliquos Ethnicos excitarint. Maximus ferm.2. de sancta Agnete, dicit, ab ea excitatum filium præfe-

cti, qui in peccato mortali obierat. Et **Euo**dus lib. I. de miraculis S. Stephani, dicit, puerulum mortuum ante Baptismum, ad reliquias S. Stephani excitatum.

Num expet hic liber Eudij?

Dico igitur, beatos iam existentes non posse reuocari ad vitam; siquidem beatitudo includit certitudinem de non amittenda vnquam felicitate, vt **B. Augustinus** docet de corrept. & gratia, cap. 10. & ratio est manifesta, quia beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus; non habet autem omnia bona, qui non habet illam certitudinem. Si igitur aliqui sancti viri redierunt ad corpus, non fuerunt beati, sed Deus prouidens eorum excitationem, distulit eorum beatificationem, & interim detinuit eos in optimo aliquo loco, vt accidit Marcello illi, de quo Gregorius loquitur.

De damnatis similiter dico, damnatum absolute ad pœnas æternas, non posse reuocari ad vitam, quoniam alioqui fieret incerta impiorum damnatio; & sanè **B. Augustinus** lib. 21. de ciuit. Dei, cap. 24. nimix præsumptionis esse dicit asserere, eos non mansuros perpetuò in igne, quibus Veritas dicit: *Itē in ignem æternum*; dicit autem hoc Veritas omnibus, quos damnat tam in particulari, quàm in vniuersali iudicio. Præterea nullus esset damnatorum, qui non posset sperare salutem, & pro quo non possemus orare. nunc enim non oramus pro infidelibus damnatis, quia secundum fidem credimus eos non posse saluari; at si possunt saltem ex priuilegio saluari, certè pro illis orandum esset, sicut in hoc mundo oramus pro obstinatis in malo, vt Deus det illis gratiam efficacem, quæ certè non datur, nisi ex priuilegio.

S E D obiicit **Abulensis** quæst. 57. in 4. librum Regum, ei, qui excitatur ab inferno damnatorum, non remittitur neq; culpa, neque pœna per ipsam excitationem, neque aliud miraculum hîc necessarium est, quàm simplex mortui resuscitatio, ergo fieri potest, vt tales redeant. **R E S P O N D E O**, non remitti culpam, neq; pœnam, sed dari beneficium æquiualens, quia ponitur in statu, in quo poterit à culpa & pœna liberari; ex quo sequuntur omnia absurda suprâ dicta, quòd non erit certa impiorum damnatio: quòd illi sperare poterunt: quòd licebit pro eis orare.

Ad illa exempla, quæ adferuntur, respondet **Sotus** in 4. distinct. 45. quæst. 2. artic. 2. omnes Ethnicos, quos Apostoli ex-

citarunt, laborasse ignorantia inuincibili fidei, & proinde in purgatorio fuisse.

At quid respondebit Sotus Ambrosio, qui serm. 90. & Maximo, qui serm. 2. dicunt, beatam Agnetem excitasse filium præfecti, quem Diabolus necauerat, cum voluisset ipsam virginem sanctam stuprare? Igitur dico, eos qui sunt excitati, cum mererentur pœnas æternas, non fuisse damnatos, sed suspensionem eorum sententiam, & interim punitos secundum præsentem iniustitiam, vt B. Thomas docet in 4. sent. dist. 45. quæst. 2. art. 2. quomodo etiam respondent Richardus, Durandus, & alij ibidem.

CAPVT IX.

De tempore, quo durat Purgatorium.

NAM VERO de tempore, quo Purgatorium permanebit, duo sunt errores extremi. PRIMVS error est Origenis, qui extendit tempora Purgatorij ultra diem resurrectionis; ita enim habet homilia in Lucam: *Ego puto, inquit, quod & post resurrectionem mortuis indigeamus Sacramento eluente nos, atq; purgante, nemo enim absq; sordibus resurgere poterit.* Hic tamen error exploratus, nam B. Augustinus lib. 21. de ciuit. Dei, cap. 16. *Purgatorias pœnas, inquit, nullas futuras opinetur, nisi ante illud & ultimum tremendumq; iudicium.* Et ratio est, quia Dominus Matthæi 25. in iudicio solùm duos ordines hominum dicit futuros; vnum beatorum; alterum damnatorum.

DICES; Anima non peccauit sola, sed simul cum corpore; igitur simul cum corpore purgari debet; proinde post resurrectionem homines purgabuntur. RESPONDEO, si argumentum concluderet, probaret etiam, animam separatam non posse puniri in inferno, nec voluptatibus in cœlo frui, contra Euangelium Lucæ 16. *Crucior in hac flamma.* Et Lucæ 23. *Hodie mecum eris in paradiso.*

Dico igitur, meritò puniri animam etiam solam, quia ipsa est subiectum & causa efficiens peccati; nam sunt quædam opera hominum, quæ non possunt fieri nisi à toto composito, nec recipi, nisi in totum compositum, vt illa omnia quæ fiunt à potentiis organicis, vt loqui, videre, audire, &c. & talia

disso-

dissoluto composito non inveniuntur amplius; & si quidem tale esset peccatum, argumentum planè concluderet. at non ita est; peccatum enim est actus liberi arbitrij, & ideò à sola voluntate propriè fieri dicitur, & in sola voluntate formaliter inuenitur; dissoluto ergo homine, peccatum integrè, & solùm reperitur in voluntate, & per illam in anima, non autem in carne mortua: ibi autem puniri vel purgari debet, vbi inuenitur.

Adde etiam, quòd caro suo modo quoque punitur; nam, vt anima separata punitur pœna damni, quia caret visione Dei, & pœna sensus, quia torquetur igne; ita caro punitur pœna damni, quia caret vita, & pœna sensus, licet impropriè, quia paulatim putrescit, & in cineres redigitur: tamen prior solutio est melior; nam etiam corpora Sanctorum hæc patiuntur, qui tamen purgatione non egent.

A L T E R error est Lutheri, qui è contrario nimis breue efficit Purgatorium. Vult enim, omnes peccati reliquias dolore mortis purgari in iis, qui in fide moriuntur, & ideò nullum aliud esse Purgatorium, præter mortem.

Hic error facilè refelli potest; nam per reliquias peccatorum vel intelligitur fomes, vel mali habitus contracti, vel reatus pœnæ temporalis, vel peccata venialia; hæc enim sola & omnia remanere possunt in homine iustificato ex iis, quæ ad peccatum pertinent, & proinde reliquiæ peccatorum dici possunt. Ac primùm, fomes tollitur quidem in morte, quia tunc extinguitur sensualitas; sed non propter fomitem nos Purgatorium constituimus, alioqui etiam pueri baptizati morientes, deberent purgatorias pœnas pati, cùm Baptismus eis non abstulerit fomitem. At Augustinus lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 16. disertè docet, eiusmodi pueros nullas pati purgatorias pœnas. Mali autem habitus, qui in voluntate existunt, non necessariò extinguuntur per mortem, quandoquidem sunt in potentiis, quæ organo non sunt alligatæ, vt patet. Nec tamen propter huiusmodi habitus constituimus Purgatorium; nam alioqui sequeretur, adultos, qui post multos malos habitus contractos baptizantur, & statim moriuntur, vel certè pro Christo occiduntur, non posse saluari nisi per Purgatorium, quia nec Baptismus, nec Martyrium dissoluit eiusmodi habitus. Videmus enim baptizatos adhuc

habere easdem malas propensiones, quas antea habebant, & oportere eos paulatim actibus contrariis eiusmodi habitus tollere.

Credibile igitur est, omnes istos habitus tolli per primum actum contrarium animæ separatae, quem statim à separatione elicit. Etsi enim hîc non possit vno actu destrui habitus contractus per multos actus, tamen ibi poterit, quia actus ille multò vehementior erit, cùm anima tunc sit potentior, quantum ad actus spirituales, nec habeat fomitem contrarium & resistentem, vt hîc habet.

Restat ergo reatus pœnæ, & peccata venialia, quæ proprie dici possunt reliquiae peccatorum, ob quas est Purgatorium. His autem reliquias aliquando certum est in morte purgari, aliquando certum est non purgari, aliquando dubium est quid fiat, & probabilissimum est, partim purgari, partim non purgari.

Probo singula. Ac PRIMVM quidem, quia mors violenta pro Christo suscepta, quæ dicitur martyrium, sine dubio purgat omnes huiusmodi reliquias; Cyprianus enim lib. 4. epistola clarè dicit, peccata omnia passione purgari: & quòd non loquatur de culpis mortalibus, patet, quia ibidem dicit, sine caritate nec martyrium quidquam prodesse; quod ante Cyprianum docuerat beatus Paulus in priori epistola ad Corinthios, cap. 13. Itaque Ecclesia nunquam orat pro Martyribus, quia, vt Augustinus dicit serm. 17. de verbis Apostoli: *In iuria est orare pro Martyre, cuius nos debemus potius orationibus commendari.*

SECUNDVM probo; nam qui moriuntur inuiti, vel sine usu rationis, vt amentes & dormientes, & quos repentini casus opprimunt, non possunt ea morte vllò modo purgari, nam vel ipsa mors per se absolutè purgat, vel ratione alicuius voluntarij actus ipsam concomitantis. Non primum, quia mors secundum se est quid naturale, saltem post primum parentis peccatum; vnde communis est bonis & malis, imò hominibus & iumentis; at per naturalia, quæ necessariò eueniunt, non meremur, nec demeremur, nec possumus dissoluere debita voluntariè contracta; igitur si mors purgat, id fit ratione voluntarij actus concomitantis; at nos loquimur hoc loco de illis, qui sine vllò eiusmodi actu moriuntur.

Prae-

Præterea, videmus sæpe optimos viros pati mortem durissimam, & minus bonos leuissimam. at si in morte deberent purgari reliquæ peccatorum, necessariò contrarium fieri deberet.

TERTIVM probo, nam multi sunt, qui æquo animo mortem tolerant propter sua peccata, quorum patientia sine dubio iuvat ad satisfaciendum, sed vtrum æquiualeant debita contracta per peccata, nemo certò scire potest.

Præter hos errores fuit opinio Dominici à Soto in 4. sent. dist. 19. quæst. 3. art. 2. neminem in Purgatorio manere ad decem annos, & ratio eius est, quia si hîc in terris aliquibus pœnis breui tempore liberari possumus ab omni pœna, quare non multò citiùs in Purgatorio, cum illæ pœnæ sint pœnæ in infinitum grauiores, & intensiores istis? Præterea, hîc sunt proluxæ pœnæ, quia non possunt esse multùm intensæ, nam subiectum destruerent; at post hanc vitam possunt esse intensissimæ, quia subiectum est incorruptibile: ergo credibile est, Deum illas animas ad gloriam anhelantes breuissimo tempore per intensissimas pœnas purgare. sed istæ rationes non concludunt.

AD PRIMAM dici potest, hîc esse tempus misericordiæ, illic iustitiæ.

AD SECUNDAM dico, Deum posse compensare extensionem intensione, sed nolle, alioqui sequeretur, animas non manere in Purgatorio ad vnâ horam, quia potest Deus augendo intensiorem, redigere pœnas decem annorum ad vnâ horam.

Præterea, repugnant huic sententiæ probatissimæ visiones Sanctorum. Scribit enim Beda lib. 5. hist. cap. 13. cuidam ostensas fuisse Purgatorij pœnas, dictumque illi esse, animas quæ in Purgatorio degunt, saluandas omnes in die iudicij, licet aliqua orationibus & eleemosynis viuentium, & præcipuè altaris sacrificio, iuuentur, vt etiam ante diem iudicij liberentur; vbi clarè indicat, aliquos iam defunctos vsque ad diem iudicij mansuros in Purgatorio. Similes visiones multas afferre possemus ex Dionysio Carthusiano, & ex aliis.

Repugnat etiam Ecclesiæ consuetudo, quæ anniuersaria sacra celebrat pro defunctis, etiam si constet eos ante centum vel ducentos annos esse mortuos, quod certè non fieret, si

Ecclesia crederet, non puniri animas ultra decem annos. Re-
igitur est incertissima, & non, nisi temerè, definiri potest.

CAPVT X.

Qualis sit Purgatorij pœna.

DE P O E N A Purgatorij quædam sunt certa, & quæ-
dam dubia. P R I M O, certum est, Purgatorij pœ-
nam non esse desperationem & metum Geher-
næ, vt Lutherus sentit; id enim iam refutatum est.

S E C V N D O, certum est etiam, vnam Purgatorij pœnam
esse carentiam diuinæ visionis; non enim possunt animæ illæ
non dolere, quòd videant se propter suas culpas impediri à
fruitione summi boni; quæ vocatur pœna damni.

Certum est T E R T I O, præter hanc pœnam esse etiam aliam
quam aliam pœnam, quam Theologi vocant pœnam sensus,
quæ consistit in aliquo dolore proueniente aliunde, quam
carentia visionis Dei; vt enim qui peccat, auertit se à summo
bono, & conuertit inordinatè ad creaturas, ita postea puniri
debet non solùm carentia summi boni, sed etiam afflictione
infiicta ab aliquo alio creato obiecto.

Certum est Q V A R T O, in Purgatorio, sicut etiam in infer-
no, esse pœnam ignis, siue iste ignis accipiatur propriè, siue
metaphoricè, & siue significet pœnam sensus, siue damni,
quidam volunt. Quòd enim aliquis ignis sit in Purgatorio
inferno, patet tum ex illis verbis B. Pauli 1. Cor. 3. *Saluus erit
quasi per ignem.* Et Matt. 25. *Ite in ignem æternum.* tum ex tes-
timoniis Patrum citatis in primo libro; omnes enim ignem
appellabant Purgatorij pœnam.

His certis positis, & in quibus omnes conueniunt, dubium
est. P R I M O; An ille ignis sit propriè dictus ignis, an meta-
phoricè? S E C V N D O, si sit propriè dictus, quomodo possit
agere in animas separatas? T E R T I O, à quibus ministrentur
istæ pœnæ, à Dæmonibus ne, an ab Angelis bonis, an per
se agant? Q V A R T O, an ista pœna sit maior om-
nibus pœnis huius vitæ?

CAPVT XI.

Ignem Purgatorij esse corporeum.

QVANTVM ad PRIMVM, communis sententia Theologorum est, verum & proprium esse igne, & eiusdem speciei cum nostro elementari. Quæ sententia non est quidem de fide, quia nusquam ab Ecclesia definita est, immò in Concilio Florentino Græci apertè professi fuerant, se non ponere ignem in Purgatorio, & tamen in definitione facta sessione vltima, definitur Purgatorium esse, nulla mentione ignis habita. Tamen est sententia probabilissima.

PRIMO, propter consensum Scholasticorum, qui non potest nisi temerè contemni.

SECUNDO, propter Gregorij auctoritatem lib. 4 Dialogorum, cap. 29. vbi disertè asserit, ignem, quo puniuntur animæ, esse corporeum. Neque obstat, quod lib. 15. cap. 14. moralium dicit, ignem Gehennæ esse incorporeum; est enim mendum scriptorum, qui posuerunt (incorporeum) pro (corporeum) vt patet ex sequentibus, dicit enim statim corporaliter vrere.

TER TIO, propter Augustinum, qui in eandem sententiã propendet lib. 21. cap. 10. de ciuitate Dei.

QUARTO, quia in Scriptura passim pœna impiorum vocatur ignis; & regula Theologorum est, vt verba Scripturarum accipiantur propriè, quando nihil absurdi sequitur.

QUINTO, quia corpora damnatorũ punientur igne post resurrectionem, vt patet Matth. 25. *Ite in ignem aeternum*; at corpora non possunt vri, nisi igne corporeo. Est autem idem ignis corporum damnatorum, & spirituum corpore vacantium; nam ibidem dicitur: *Qui paratus est Diabolo & Angelis eius.*

SEXTO, quia Sap. 11. dicitur; Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur; sed homines peccant saepe sensibilia oblectamenta inordinatè cupiendo, ergo puniri debent sensibilibus obiectis, ignis igitur quo puniuntur, sensibilis est.

SEPTIMO, id confirmatur ex eruptionibus ignis in monte Æthna, aliisque locis, de quibus diximus, cap. 6.

CAPVT XII.

Sciri non posse, quomodo ignis corporeus animas urat.

DE SECUNDO, verissima sententia est, non posse in hac vita sciri, quomodo ignis corporeus agat in animam incorpoream; id enim ingenuè confitetur Durandus in 4. dist. 44. quæst. vlt. & ante Durandum B. Augustinus lib. 21. de ciuit. Dei, cap. 10. vbi dicit, animas torqueri ab igne miris, sed veris modis; & B. Gregorius, cum lib. 4. Dialogorum, cap. 29. dicit, ex igne visibili inuisibilem pœnam animas trahere; vocat enim inuisibilem pœnam, quia occulta & incognita est nobis. Sed licet non sciamus quomodo id fiat, posse tamē fieri, docet Augustinus ex alio simili; videmus enim animam incorpoream vniri corpori humano, & ei vitam dare, & cum illo simul gaudere & pati, cum tamen modus huius vnionis sit planè ineffabilis. Quis capiat, quomodo spiritus sit forma corporis, cum inter corpus & spiritum nulla sit proportio? Sicut ergo potest vniri spiritus carni, vt illi vitam communicaret, ita potest vniri spiritus igni, vt ab illo pœnam trahat, licet modus vnionis sit prorsus incognitus.

CAPVT XIII.

An in Purgatorio torqueantur animæ à Dæmonibus.

DE TERTIO dubio res est omnino incerta; nam quòd non torqueantur à Dæmonibus, nec ab Angelis, sed à solo igne, docent Scholastici, vt S. Thomas in 4. dist. 20. artic. 5. & rationem reddunt, quia omnes animæ Purgatorij in vltimo conflictu Diabolum superarunt, idè non decet iustitiam diuinam, vt sinat eas ab hoste deuicto vexari. Deinde, hîc in terris etiam perfectos viros Dæmones vexant, quia sperant se posse eos ad peccatum pertrahere; at animas Purgatorij sciunt in gratia confirmatas non posse cadere, & vexationem illis necessariò profuturam

ram ad celeriolem purgationem; non igitur credibile est, Dæmonum opera animas illas cruciari.

Ex altera parte, quòd à Dæmonibus torqueantur animæ Purgatorij, docent multæ reuelationes, vt illa beati Fursæi apud Bedam lib. 3. hist. cap. 19. & apud Dionysium Carthusianum libro de quatuor nouissimis, & lib. 1. vitæ B. Bernardi, cap. 10. Maneat igitur & hoc inter secreta, quæ suo tempore nobis aperientur.

CAPVT XIV.

De grauitate pœnarum.

DE QVARTO, pœnas Purgatorij esse atrocissimas, & cum illis nullas pœnas huius vitæ comparandas docent constanter Patres. AVGVSTINVS in Psal. 37. *Quamuis, inquit, salui per ignem, grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita.* GREGORIVS in Psal. 3. pœnitentialem: *Illum, inquit, transitorium ignem omni tribulatione presenti existimo intollerabiliorem.* BEDA in eundem Psalmum dicit, nulla esse supplicia martyrum, vel latronum cum illis purgatoriis pœnis conferenda. Idem habet B. Anselmus in 1. Corinht. 3. & B. Bernardus sermon. de obitu Humberti.

Idem probant omnes reuelationes, quæ apud Bedam lib. 3. & 5. historia, apud S. Brigittam, apud Dyonyfium Carthusianum, & in vita Christianæ mirabilis habentur.

Idem probat ratio, saltem de pœna sensus. nam tam ad dolorem, quàm ad gaudium tria concurrunt; potentia, obiectum, & coniunctio vnus cum altero. Iam quantum ad potentiam, sine comparatione capacior est doloris potentia rationalis, quàm animalis; nam quantum ad apprehensionem intellectus, est veluti fons, sensus veluti riuulus; quantum ad appetitum, voluntas est veluti fons, appetitus inferior est veluti riuulus. cùm ergo anima ipsa nuda immediatè torqueatur, maximus debet esse ille dolor ex parte patientis; nunc enim non tam anima, quàm corpus torquetur, & per corpus aliquis etiam dolor ad animam transit.

Quantum ad obiectum, si sibi est verus ignis, erit omnino acerrimus; cùm ad hoc solùm sit institutus, vt sit instrumentum

tum iustitiæ diuinæ; si non sit ignis verus, erit aliquid multò horribilius, quale Deus parare potuit, qui potentiam suam in hoc ostendere voluit.

Quantum ad coniunctionem, maxima erit; nam hîc vbi sunt omnia corporalia, nō fit coniunctio, nisi per contactum extremitatum, & superficierum, at ibi animam ipsam intime pœna illa penetrabit.

Quamuis autem aliquo modo omnes admittant, pœna Purgatorij esse maiores pœnis huius vitæ, tamē dubium est quomodo hoc intelligatur; nam B. Thomas in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. docet duo. PRIMO, pœnam damni esse maximam pœnarum, tam quæ in Purgatorio, quàm quæ in hac vita reperiri possint. SECUNDO, dicit, minimam pœnam Purgatorij esse maiorem maxima pœna huius vitæ.

PRIMUM probat, quia sicut possessio desiderati boni gignit gaudium, ita absentia desiderati boni gignit dolorem. Sed bonum, quod animæ Purgatorij desiderat, est summum, & desiderium etiam est maximum; intellectus enim clarissimè cognoscit, quàm magnum bonum sit videre Deum, & appetitus tum naturalis, tum etiam infusæ caritatis exerit vires intensissimus est, nec impeditur à mole corporea, & sensibilibus delectationibus, vt in hac vita exempla dari possunt, vt quis vehementissima fame vexaretur, vel arderet siti intolerabili, & videret ante se mensam instructam optimis cibis, dulcissimoque vino, nec posset quidquam attingere, & tamē sciret alioqui sibi parata illa omnia fuisse.

Probat deinde SECUNDUM S. Thomas, quia omnis, qui in Purgatorio degit, cruciatur saltem hac pœna damni, quæ est omnium maxima; ergo minima pœna Purgatorij est maior, quàm sit maxima pœna huius vitæ.

At B. Bonaventura in 4. dist. 20. artic. 1. q. 2. docet PRIMO, pœnam damni in Purgatorio non esse maiorem omni pœna, siue Purgatorij, siue huius vitæ. SECUNDO docet, Purgatorij pœnas esse maiores pœnis huius vitæ, solum in hoc sensu, quia maxima pœna Purgatorij est maior, quàm sit maxima pœna huius vitæ, licet aliqua pœna Purgatorij reperiat minor aliqua pœna huius vitæ. Quæ sententia mihi placet, nam licet absentia summi boni ex se generet in amante summam tristitiam, tamen in Purgatorio mitigatur hæc tristitia, & le-

& leuatur magna ex parte propter certam spem illius boni acquirendi; ista enim certissima spes affert incredibile gaudium, & quò magis propinquat finis illius exilij, tantò magis gaudium crescit. Itaque solùm in inferno pœna damni est summa, quia est annexa desperationi certissimæ, & de hac loquitur Chrysostomus homil. 24. in Matthæum, cùm mille Gehennas dicit nihil esse, si conferantur cum amissione diuini conspectus; & Augustinus, qui in Enchiridio, cap. 112. dicit, minimam pœnam damni, si tamen æterna sit, maiorem esse omnibus pœnis huius vitæ.

DICIS; At damnati non diligunt Deum, ergo non cupiunt videre. **RESPONDEO,** non diligunt Deum propter Deum, sed tamen propter seiplos coguntur conspectum eius ardentissimè diligere, quia intelligunt in visione Dei consistere suum summum bonum.

Confirmatur hoc argumentum. **PRIMO,** quia si pœna damni esset grauissima, etiam in Purgatorio, sequeretur, Patres in limbo passos fuisse grauissimam pœnam: quod adedò falsum est, vt Lucæ 16. dicat Abraham diuiti damnato de Lazaro: *Tu cruciaris, hic vero consolatur.* Et B. Augustinus epist. 99. negat, posse intelligi de S. Patribus illud Actor. 2. *Solutis doloribus inferni,* quia nimirum non in doloribus, sed in requie illos Christus inuenerit. Et B. Gregorius lib. 13. moral. cap. 22. dicit, Patres in inferno non tormèta vlla, sed requiem habuisse.

Confirmatur **SECUNDO,** quia Augustinus, Gregorius, Beda, Anselmus, & Bernardus, cùm dicunt, pœnam Purgatorij esse maiorem omni pœna huius vitæ, disertè loquuntur de pœna ignis, per quam intelligunt omnes pœnam sensus, non damni.

Alterum dictum Bonauenturæ, probatur **PRIMO,** quia ex certis reuelationibus constat, aliquorum pœnam esse tam exiguam, vt nihil pati videantur, quales sunt illi, qui albis vestibus induti, visi sunt in locis amœnis & lucidis, apud Bedam lib. 5. hist. cap. 13.

SECUNDO probatur, quia potest fieri, vt quis moriatur, nullum debitum secum ferēs, nisi vnus verbi otiosi: at incredibile videtur, propter vnum solum otiosum verbum pati debere aliquem supplicia grauiora omnibus pœnis huius vitæ.

TERTIO,

TERTIO, quia licet sit quæstio; An pœnæ Purgatorij semper crucient æquè grauitèr, ab initio vsque ad finem purgationis? An verò paulatim minuantur, donec finem accipiant? tamen probabilior sententia est, paulatim remitti; hinc autem sequitur, non quamlibet Purgatorij pœnam esse maiorem maxima pœna huius vitæ, nã pœna illa Purgatorij, quæ est prope finem, debet esse ad eò remissa, vt ampliùs remitti non possit; hinc autem pœnæ inueniuntur intensissimæ, quæ plurimùm remitti possent.

Quòd autem pœna Purgatorij paulatim remittatur, probatur; nam S. Bernardus in vita S. Malachiaë scribit, oranti Malachiaë pro sorore defuncta, ipsam defunctam ter apparuisse. Primò, in veste nigra, & extra Ecclesiam. Secundò, in veste subfusca, & intra limen Ecclesiæ. Tertiò, in veste alba, & ad ipsum altare cum ceteris Sanctis. Ex quibus ipse intellexit, animam sororis paulatim remittentibus se pœnis ad finem purgationis venisse. Et similes multæ visiones adferri possent.

CAPVT XV.

Suffragia Ecclesiæ defunctis prodesse.

QUATUOR explicanda sunt de suffragiis defunctorum. PRIMVM, an suffragia viuorum profint defunctis. SECVDVM, quot sint genera suffragiorum. TERTIVM, à quibus fieri possint. QUARTVM, quibus profint.

DEPRIMO, hæretici huius temporis omnes, & alij veteres, quos citauimus initio huius disputationis, negant, prodesse defunctis viuorum suffragia. Quòd autem profint, probari potest. Scripturis, Conciliis, Patribus, & apparitionibus animarum, quæ omnia peti debent ex prima quæstione. Quibus addenda est ratio, quam tunc non attulimus, quia præsupponebat Purgatorium esse, quod nondum erat demonstratum.

Ratio est Petri Cluniacensis in epistola contra Petrobricianos: Ecclesia tota est vnum corpus, cuius caput est Christus, ergo debet habere communicationem tam capitis cum membris, quàm membrorum inter se; nam, vt dicitur i. Cor.

rinth. 12. pro inuicem sollicita sunt membra, & si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Sed iusti defuncti sunt membra huius corporis; nam sunt colligati nobiscum & cum Deo in fide, spe, & caritate. vnde B. Augustinus lib. 20. de ciuitate Dei, cap. 9. *Neg, enim, inquit, piorum animæ defunctorum ab Ecclesia separantur, quæ est regnum Christi;* igitur viuentes possunt ac debent iuuare defunctos, vt membra eiusdem corporis. Præterea Christus, qui caput est, profuit viuēs in terris viuentibus, mortuus mortuis, viuens mortuis, & mortuus viuentibus; ergo etiam decet, vt membra inter se ita agant, vt iusti viuentes viuentibus, mortui mortuis, viuentes mortuis, & mortui viuentibus profint.

Ac primùm, quòd Christus viuens profuerit viuentibus, patet, quia remisit peccata Magdalene Lucæ 7. Paralytico Matth. 9. Zachæo Lucæ 19. Petro Lucæ 22. Latroni Lucæ 23. curauit etiã corporaliter plurimos, vt dicitur Marci 1. Actor. 10. & alibi. **Q V O D** mortuus mortuis, patet; nam descendens ad inferos, soluit plurimos à doloribus inferni, vt dicitur Actor. 2. & simul aperuit sepulcra, & multa corpora Sanctorum excitauit, Matth. 27. **Q V O D** viuens mortuis, patet; nam puellam in domo, adolefcetem in via, Lazarum in sepulcro mortuos reuocauit ad vitam, Matth. 9. Lucæ 7. Ioan. 11. **Q V O D** denique mortuus viuus, patet; nam morte sua vitam nobis æternam promeruit, & nunc in cælo semper interpellat pro nobis, & aduocatum nostrum agit, Hebr. 7. & 1. Ioan. 2.

Probatur **T E R T I O** & vltimò; nam ex quatuor membris diuisionis, tria sunt certè manifesta, ergo & quartum debet habere locum; nam quòd viuentes iuuentur à viuentibus, nemo negat, cùm videamus doceri, instrui, pasci verbo & Sacramentis alios ab aliis. & Iacobus dicit cap. 5. *Orate pro inuicem & saluemini.*

Quòd etiam mortui mortuis profint, patet; nam Helisæus mortuus mortuum alium suscitauit, 4. Reg. 13. & Abraham mortuus in sinum suum Lazarum mortuum recepit, Lucæ 16. Nec vlli dubium esse debet, quin Sanctorum defunctorum animæ cum Christo regnantes, orent pro Sanctorum animabus in Purgatorio laborantibus; cuius contrarium temerè asserit Dominicus à Soto lib. 4. sentent. dist. 45. quæst. 3. art. 2. nam præter Petrum Cluniacensem loco notato, B. Augustinus

gustinus libro de cura pro mortuis, cap. 4. ad hoc dicit prodesse mortuis sepulturam in Basilicis Martyrū, vt qui recordatur mortui, simul recordetur Martyris, & eius precibus mortui animam commendet: & Ecclesia tota in illa oratione; Deus veniæ largitor, &c. supplicat Deo, vt B. MARIA intercedente, & omnibus Sanctis, animas defunctorum ad perpetuæ beatitudinis consortium peruenire concedat.

Quodd autem mortui profint viuentibus, patet; nam 2. Machab. 15. legimus, Oniam & Hieremiam iam dudum defunctos, visos fuisse orare pro populo Iudæorum viuentium. Porro beneficia exhibita à sanctis defunctis, hominibus hinc viuentibus, innumerabilia & certissima sunt. Vide Augustinum lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 8. & Theodoretum in libro de Martyribus. Non est incredibile, etiam animas Purgatorii pro nobis orare, & impetrare, quando quidem anima Paschasi & S. Seuerini miracula operabantur, etiam si in Purgatorio degerent, vt patet ex Gregorio lib. 4. Dialogorum cap. 40. & Petro Damiano in epistola de miraculis sui temporis.

Et quanquam S. Thomas in 2. 2. quæst. 83. art. 11. ad 3. contrarium docet, tamen ratio eius non conuincit; nam si animæ illæ non orant pro nobis, vel causa est, quia non vident Deum, vel quia sunt in maximis tormentis, vel quia sunt nobis inferiores, sed nihil horum dici potest. Non PRIMVM quia tempore veteris Testamenti orabant Sancti defuncti pro viuis, vt patet ex lib. 2. Machab. cap. vlt. cum tamen nec illi viderent Deum.

Non SECUNDVM, quia diues in inferno orabat pro fratribus suis, Luca 16. cum esset tamen in maioribus tormentis, quam sint animæ in Purgatorio. Præterea Martyres in hoc mundo in tormentis constituti orabant pro se, & aliis, vt patet de S. Stephano, Actor. 7. Item dolor animabus non perturbat vlllo modo iudicium rationis, nec impedit affectum bonum voluntatis; ista enim nobis accidunt ratione corporalium organorum, quibus illæ carent. Denique, non videtur dubium, quin pro seipsis orent, non obstantibus tormentis.

Non etiam TERTIVM, quia in hoc mundo nos oramus pro Episcopis & summis Pontificibus, qui sunt nobis superiores, & etiam oramus pro illis, quos non dubitamus nobis esse

esse sanctiores, sicut orabant Christiani olim pro Apostolo Paulo, qui eorum orationes petebat, Rom. 15. & alibi.

Præterea, animæ Purgatorij etiam si nobis sunt inferiores ratione pœnarum, tamen superiores sunt ratione gratiæ & caritatis, in qua iam confirmatæ sunt; oratio autem, quæ ex caritate procedit, hanc potissimum superioritatem requirit, si ullam requirit, ergo probabile est eas pro nobis orare. Sed quanquam hæc vera sint, tamē superfluum videtur ab eis ordinariè petere, ut pro nobis orent: quia nō possunt ordinariè cognoscere quid agamus in particulari, sed solum in genere sciunt nos in multis periculis versari, sicut nos de illis solum in genere scimus eas valde torqueri; nam nec rebus nostris intersunt, ut probat B. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 13. nec in Deo orationes nostras vident, cum nō sint beata, nec est verisimile eis reuelari ordinariè, quid agamus, vel petamus. Si ergo viui profunt viuis, mortui mortuis, mortui viuis, cur non etiam prodesse poterunt viui mortuis?

Superest argumenta soluere, quæ restant, præter ea, quæ fecimus in prima & secunda quæstionē. Argumentum PRIMVM, Eccles. 9. *Viuētes sciunt se morituros: mortui autem nihil nouerunt amplius, nec habēt ultra mercedem, nec partem in hoc seculo in opere, quod sub sole geritur.*

RESPONDEO, loquitur Sapiens de bonis huius vitæ, & vult dicere, mortuos non scire, quid agatur de rebus, quas hîc reliquerunt, nec posse illis uti propria actione, ut comedendo, bibendo, eleemosynas faciendo, &c. Idè sequitur: *Vade ergo, & comede in latitia.* non tamen hinc concluditur, quin à nobis iuari possint.

SECUNDO, obiicit Calvinus præfatione institutionis Ambrosium, qui lib. 1. de Abraham, cap. 9. *Docemus, inquit, & non diutius inhereamus mortuis, sed quantum satis est officij, deferamus. Hoc non faciunt, inquit Calvinus, qui perpetuam de mortuis sollicitudinem gerunt.*

RESPONDEO, Ambrosium hîc agere de luctu & pompa funeris, quam meritò vult esse moderatam; quòd autem non prohibeat sollicitudinem orandi pro defunctis, patet ex oratione ipsius de obitu Valentiniani iunioris; nam in fine alloquens Gratianū & Valentinianum defunctos, ait: *Beati ambro, si quid mea orationes valebunt, nulla dies vos silentio præ-*

KKKkk

scribit,

teribit, nulla nox nõ donatos aliqua precum mearum conuentione transcurreret, omnibus vos oblationibus frequentabo.

TERTIO, obiiciunt Hieronymum, qui in cap. 6. ad Galat. exponens illud; Vnusquisque onus suum portabit: Docemur, inquit, per hanc sententiolam nouum dogma, quod latitatum in presenti seculo sumus, siue orationibus, siue consiliis inuicem posse nos coadiuuari: cum autem ante tribunal Christi uenerimus, non Iob, non Daniel, nec Noë rogare posse, pro quoquam, sed unumquemque, portare onus suum. Hæc autem Hieronymi sententia ab Ecclesia approbata uidetur, quippe quæ in decretum Gratiani cau. In præsentia, 13. quæst. 2. iam dudum relata est.

RESPONDEO, Hieronymum loqui de iis, qui mortaliter peccant, & sine pœnitentia moriuntur, ut Gratianus annotauit. Vel dicendum, Hieronymum loqui de nouissimo iudicio, quando cessante Purgatorio cessabunt etiam suffragia, & solum iudicis vltima sententia executioni mandabitur. Quod ita sit Hieronymus intelligendus, patet ex libro ipsius contra Vigilantium, ubi grauitè accusat Vigilantium, quod dixerit, posse nos orare pro inuicem dum uiuimus, post mortem autem nullius pro altero orationem audiendam.

QUARTO, ita ratiocinantur: Melius est per se, quàm per alium satisfacere; minus enim beatur qui per alium, quàm qui per se satisfacit, ergo non debemus orare pro defunctis, ne illis gloriam minuamus.

RESPONDEO, in hac vita melius est per se satisfacere, quàm per alium, quia dum satisfacimus, simul meremur gratiæ & gloriæ augmentum; at in Purgatorio, ubi animæ non possunt mereri, non est melius satisfacere per se, quàm per alium.

QUINTO; Nescimus, inquiunt, ubi defuncti nostri sint, & sæpe dum putamus eos in Purgatorio esse, illi sunt in inferno, vel etiam in cœlo, ergo frustra oramus.

RESPONDET Augustinus libro de cura pro mortuis, capite vltimo, melius esse, ut supersint suffragia iis, qui non egent, quàm ut desint iis, qui egent; sicut benefacimus iniustis in hoc mundo, ne prætereantur iusti. Adde, quod opus bonum nunquam est frustra; nam est meritorium facienti, etiam si nihil prodesset ei, pro quo fit.

SIXTO

Sexto, Dei iustitia reddit mala pro malis, bona pro bonis, sed nemo patitur pro culpa alterius, quia non portabit pater iniquitatem filij, Ezech. 18. nemo igitur debet frui bonis alienis.

RESPONDEO, neminem pro culpa alterius puniri, nisi particeps sit eiusdem culpæ, vel consensu, vel imitatione. De talibus enim dicitur Exod. 20. Deus punit peccata Patrum in filiis in tertiam & quartam generationem; quod intelligitur, quando filij imitantur parentes, vt exponit Hieronymus in cap. 18. Ezech. Augustinus in Psal. 108. Chrysostomus homil. 29. in Genes. & Gregorius lib. 15. moral. cap. 22. ita ergo non est absurdum, aliquem frui bonis alterius, si cum vtriusque consensu & voluntate fiat, vt hoc loco; nam animæ Purgatorij cupiunt iuuari, & nos volumus eas iuuare; præterea punire vnū pro alio, iniustitia est; at acceptare bona vnus pro altero, misericordia & liberalitas est.

CAPVT XVI.

Quot sint genera suffragiorum.

VANTVM ad SECUNDVM, tria sunt genera suffragiorum: Sacrificium Missæ, Oratio, & opera qualibet pœnalia & satisfactoria, vt eleemosyna, ieiunia, peregrinationes, & similia. Porro distinguimus orationem ab operibus satisfactoriis, cum tamen etiam ipsa sit satisfactoria, quia oratio duobus modis iuuat defunctorum animas; vno modo, vt opus quoddam pœnale & laboriosum, & hoc modo poterat comprehendi sub opere satisfactorio; alio modo iuuat, vt est impetratoria, quod est ipsi orationi proprium; quomodo etiam Beatorum orationes profunt nobis, & animabus Purgatorij, licet satisfactoriæ non sint.

Ad hæc iuuantur etiam defuncti indulgentiis, sed idè non faciunt illæ quartum genus suffragiorum, quia indulgentia nihil est aliud, quam applicatio satisfactionum, seu pœnaliū operum Christi & Sanctorum, defunctis. Nam idcirco dicuntur indulgentiæ concedi defunctis per modum

suffragij, nō per modum absolutionis; non enim potest Pontifex absoluere defunctos à pœnis, quomodo absoluit uiuentes, quia illi non sunt ei subiecti, isti sunt; potest tamen tamquam summus dispensator thesauri Ecclesiæ communicare illis bona opera pœnalia, quæ in thesauro sunt. sed de hac re alibi dicendum est. vide interim Caietanum tomo I. opusculorum, tract. 16. quæst. 5. & 6.

*Caietanus de Pœnis
Santis.*

Quòd hæc ita sint, patet ex testimoniis Patrum. AMBROSIUS de sacrificio & oratione pro defunctis, sic loquitur lib. 2. epist. 8. ad Faustinum de obitu sororis: *Non tam deplorandam quam prosequendam orationibus reor, nec maestificandam lacrymis tuis, sed orationibus animam eius Domino commendandam.* De elemosyna autem agit in lib. 2. de excessu Sarraceni fratris, qui inscribitur, De fide resurrectionis; hortatur enim parentes, ut portionem hæreditatis, quæ ad filios mortuos pertinebat, spiritibus ipsorum per elemosynas pauperum transmittant.

AVGUSTINUS serm. 32. de verbis Apostoli: *Orationibus inquit, sancta Ecclesia, & sacrificio saluari, & elemosynis non est dubium mortuos adiuuari.*

CHRYSOSTOMUS homil. 69. ad populum: *Non temere ab Apostolis hæc sancita fuerunt, ut in tremendis mysteriis mortuorum fieret commemoratio, sciunt enim multam illis contingere utilitatem.* Idem homil. 41. in 1. ad Corinth. *Inuenitur mortuus non lacrymis, sed precibus, supplicationibus, elemosynis.*

His adde Angeli testimonium apud Bedam lib. 5. histor. cap. 13. *Multos, inquit, preces uiuentium, & elemosyna, & ieiunia, & maxime celebratio Missarum, ut ante diem iudicij liberentur, iuuant.*

VMM hîc solùm est dubium; An non etiam restitutio alienæ pro sit defunctis, ac proinde sit quartum genus suffragij. Nam sæpe dicuntur animæ apparere, ac petere, ut restitutio pro ipsis fiat earum rerum, quas ipsi aut obliti sunt, aut non potuerunt restituere. & S. Brigitta lib. 6. reuelationum, cap. 66. affirmat, animam tamdiu cruciari, donec restituatur quod iniuste ablatum est.

Respondet Dominicus à Soto in 4. dist. 45. quæst. 2. artic. eiusmodi restitutionem non iuuare, si fiat; nec obesse defunctis.

cto, si non fiat; nam Deus non punit, nisi pro culpa propria in hac vita contracta; vel ergo defunctus peccauit non restituendo, vel non peccauit; si non peccauit, quia fortè non potuit, aut bona fide possedit, non debet etiam puniri; si autem peccauit, punietur pro culpa negligentia illius in Purgatorio; sed posteaquam pœnas debitas dederit, saluabitur, siue res illa restituarur, siue non; ille enim iam est factus impotens simpliciter ad restituendum, neque debet pendere salus eius ab alterius voluntate, alioqui posset anima in Purgatorio manere in æternum, si nimirum hæres nunquã restitueret; quare si restitutio possit fieri, & non fiat negligentia hæredis, peccabit quidem hæres, nõ tamen id nocebit animæ; si verò fiat, nihil animæ illi proderit, quia restitutio non est satisfactio pro culpa; satisfactio enim est opus bonum pœnale, pœnale autem est dare suum, non restituere alienum.

Ad illas apparitiones respondeo, fortè animas non petere restitutionem, vt restitutionem, sed vt eleemosynam; licet enim non profit animæ, si restituat rem alienam is, qui tenetur restituere, tamen bene proderit, si restituat alius, qui non tenetur; illa enim eleemosyna quædam est, & proinde satisfactoria.

CAPVT XVII.

Quis possit animas iuuare.

QVANTVM ad TERTIVM, qui potest suffragiis suis iuuare animas, est is, qui est iustus; homo enim iniustus, nõ potest pro se satisfacere, & multò minus pro aliis.

SED obiicies; Nõne Missa mali Sacerdotis prodest defuncto? Nõne etiam si dominus iustus iubeat dari eleemosynas de suis rebus pro defunctis, & dentur postea à ministro iniusto, tamen eleemosynæ illæ proderunt? **R**ESPONDEO, prodesse, sed non esse in his casibus ministrum iniustum, qui suffragatur, sed dominum iustum.

DICES rursus; quid si Prælatus iustus iubeat, spirituales filios orare, vel ieiunare pro defunctis, & illi filij sint iniusti?

RESPONDET Paludanus in 4. sentent. distinct. 45. quæst. 1. prodesse illa omnia. Melius id negat Sotus ibidem quæst. 2.

KKK h k ; artic.

artic. 2. Nam quando seruus de pecunia domini sui facit elemosynam, illud opus propriè est domini, non serui, & idè malitia ministri non vitiat opus; at dum subditus orat, vel ieiunat, opus propriè est ipsius subditi; ipse enim suo labore operatur, non labore domini sui. vnde B. Hieronymus libro contra Vigilantium, dicit, melius esse dare elemosynâ pauperi iusto, quàm iniusto, quia ille orans pro benefactore, exauditur, alter non exauditur.

CAPVT XVIII.

Quibus prosint suffragia.

VANTVM ad QVARTVM, certum est, Ecclesiæ suffragia non prodesse beatis, nec damnatis, sed solum iis, qui in Purgatorio degunt; quia priores non egent, posteriores non possunt iuari, id quod docent omnes Scholastici in 4. dist. 45. sequenti Augustinum, qui in Enchiridio, cap. 110. & de cura pro mortuis, cap. 1. dicit, Ecclesiæ suffragia pro valde bonis gratiarum actionis esse, pro non valde malis propitiations, pro valde malis nulla esse adiumenta mortuorum, sed qualescunque viuorum consolationes.

At sunt in contrarium tres difficultates. PRIMÆ, de beatis. Videtur enim falsum, quòd beatis non prosint suffragia; nam Epiphanius hæresi 75. & Cyrillus catechesi 5. mystagogica, & Chrysostomus in sua liturgia, dicunt, sacrificium offerri Deo pro Apostolis, Martyribus, Prophetis, &c.

Præterea SECUNDO, Ecclesia in orationibus de Sanctis sæpe legit: *Sumpsimus, Domine, sancta mysteria, qua sicut Sanctis tuis prosunt ad gloriam, ita nobis, quasumus, proficiat ad medelam.* Et in antiquis Missalibus, vt testatur Innocentius III. cap. Cùm Marthæ, extra de celebratione Missarum, in die S. Leonis, dicebatur: *Annue, quasumus, Domine, Et anima B. Leonis hac profit oblatio.* Et licet hæc oratio mutata sit, tamen adhuc hodie in secreta oratione in eodem festo dicimus: *S. Leonis Confessoris tui atq; Pontificis annua solennitas nos tibi reddat acceptos, Et per hæc pia placationis officia, Et illum beata retributio comitetur, Et nobis gratia tua dona conciliet.*

Præte-

Præterea CHRYSOSTOMVS homil. 33. in Matth. exhortans ad elemosynas pro defunctis filiis: *Putas, inquit, eum maculis inquinatum? da illi sua, ut illis se à maculis detergat: putas in iustitia decessisse? præbe ipsi tua, ad mercedis & retributionis adiectionem.*

Ad PRIMVM facilis est responsio; sacrificatur enim pro Sanctis, non ut eis aliquid petamus, sed ut pro gloria illis collata Deo gratias agamus. id enim est, quod Augustinus dicit, pro valde bonis gratiarum actiones esse.

Ad reliqua respondet Innocentius, ubi supra dupliciter. PRIMO, cum Ecclesia petit gloriam Sanctis, qui regnum cælorum iam possident, non petere, ut illi in gloria crescant, sed, ut apud nos gloria eorum crescat, id est, ut toti mundo gloria eorum innotescat, & illi ubique magis & magis glorificentur. SECUNDO dicit, non videri absurdum, si petamus illis augmentum gloriæ alicuius accidentalis. Adde TERTIO, fortasse peti gloriam corporis, quam habebunt in die resurrectionis. nam etiamsi gloriam illam certò consequentur, & debetur eorum meritis, tamen non est absurdum hoc illis desiderare & petere, ut pluribus modis debeat. Cùm ergo Augustinus dicit serm. 17. de verbis Apostoli, iniuriam facere Martyri, qui orat pro Martyre, intelligitur de illis, qui Martyri precantur remissionem peccati, vel gloriam essentialem, quasi illa careret.

SECUNDA difficultas est de damnatis. Nam Augustinus Enchirid. cap. 110. dicit: *Quibus autem profunt suffragia, aut ad hoc profunt, ut plena fiat remissio aut tolerabilior sit ipsa damnatio.* Et cap. 112. sic ait: *Pœnas damnatorum certis temporum intervallis existimēt, si hoc eis placet, aliquatenus mitigari, dummodo intelligatur in eis manere ira Dei, hoc est, ipsa damnatio.*

Item CHRYSOSTOMVS homil. 3. in epistola ad Philipenses, posteaquam dixerat orandum pro defunctis, subdit: *Verum istud quidem de illis dicimus, qui in fide abcesserunt, Catechumeni verò neq; hac digni consolatione censentur, sed omni huiusmodi sunt auxilio destituti, præter unum solum. quod autem illud? pauperibus eorum nomine dare licet, unde eis non nihil refrigerij accedit.*

Præterea DAMASCENVS in oratione de defunctis, non solum refert de Traiano & Falconilla liberatis ex inferno per orationes Gregorij & Theclæ, de quibus supra diximus, sed etiam addit ex historia Palladij ad Lausum, S. Machario aliquando percontanti cranium aridum cuiusdam idololatræ, an eis prodesse precibus viuētium, responsum fuisse ex cranio: *Quando pro mortuis offers preces, nos interim aliquid lenimenti sentimus.*

Præterea PRUDENTIVS in Hymno de nouo lumine Paschalis Sabbathi ait:

*Sunt & spiritibus sapientibus
Pœnarum celebres sub stige feræ, &c.*

Denique INNOCENTIUS III, cap. Cùm Marthæ, ponit quadrimembrem diuisionem; dicit enim, ex mortuis quosdam esse valde bonos, qui non egent suffragiis; quosdam valde malos, qui non possunt iuari; quosdam mediocriter bonos, quibus suffragia profunt ad expiationem; quosdam mediocriter malos, quibus profunt ad propitiationem; at certe vltimum membrum non videtur conuenire, nisi pueris in limbo. Si enim valde boni sunt in cælo, valde mali sunt in Gehenna ignis, mediocriter boni in Purgatorio: vbi nam erunt mediocriter mali, nisi in limbo? ergo illis profunt suffragia, cùm tamen in Purgatorio non sint.

Respondeo ad PRIMVM, Augustinum per tolerabiliorem damnationem intelligere mitigationem pœnarum Purgatorij, vt patet ex præcedenti trimembri diuisione.

Ad SECUNDVM dico, Augustinum ibi non agere de oratione pro defunctis, & solum dicere, non esse erroneum concedere, damnatos puniri citra condignum, quod clarius docet lib. 21. de ciuitate Dei, cap. 24.

Ad TERTIVM, Chrysostomus solum videtur negare orandum esse publice, vel sacrificandum pro Catechumenis, vt etiam aliquando definiuit Concilium Bracarense l. can. 35.

Ad QVARTVM, B. Thomas in 4. dist. 45. artic. 2. quæst. 2. post refutatas ineptas solutiones Præpositiui, Porretani, & aliorum, respondet, animas damnatorum orationibus Sanctorum non percipere veram aliquam pœnarum mitigationem, sed solum inane, & fallax aliquod gaudium, quod nimirum videant se habere socios in pœnis, quale est gaudium

Damo

Dæmonum, cùm aliquem decipiunt. At fortasse melius reii-
cerentur, vt falsa & apocrypha, quæ afferuntur de illo cranio;
non enim in libro Palladij tale aliquid inuenitur, nec est ve-
rissimile, S. Macharium orasse pro infidelibus.

Ad QVINTVM nihil aliud dico, nisi more poëtico luisse
Prudentium.

Ad VLTIMVM, quòd multos torquere solet, suspicor In-
nocentium III. memoria lapsum putasse diuisionem, quæ est
apud Augustinum trimembris, fuisse quadrimembrem; nam
apud Augustinum iidem sunt mediocriter boni, & mediocri-
ter mali. Innocētius autem distinguit hoc membrum in duo,
dicens: *Alij sunt mediocriter boni, alij mediocriter mali*; pos-
sumus tamen dicere, mediocriter bonos dici, qui nullam ha-
bent culpam, sed tamen habent reatum pœnæ: mediocriter
malos dici eos, qui habent culpam aliquam, sed venialem
tantum.

TERTIA difficultas est de animabus Purgatorij. Nam
Theologi conueniunt in duobus, & in vno non conueniunt.
Conueniunt PRIMO, quòd suffragia omnia profint omni-
bus, saltem quatenus adferunt nouum gaudium, id enim com-
mune est omni bono operi, vt de illo gaudeant omnes boni,
iuxta illud Psal. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te.*

SECUNDO conueniunt, quòd suffragia communia, quæ
fiunt pro omnibus defunctis, profint etiam omnibus anima-
bus Purgatorij, non solùm in ratione gaudij, sed etiam in ra-
tione satisfactionis, nulla enim est caussa cur aliqui exclu-
dantur.

AT dissentiunt de suffragiis particularibus. Nam Caieta-
nus in tomo I. opusculorum tractat. 16. quæst. 5. docet, omnes
quidem animas iuari posse, & iuari etiam communibus
suffragiis: at particularibus, quæ pro illis fiunt, non iuari ni-
si illas, quæ peculiariter meruerunt, vt sibi talia prodesse;
dicit autem eas peculiariter mereri, quæ hîc in terris habue-
runt specialem deuotionem ad claues Ecclesiæ; & solliciti fu-
erunt pro animabus aliorum; & probat ex Augustino lib. de
cura pro mortuis, cap. I. & in Enchir. cap. 109.

ALII verò, quos citat B. Thomas in 4. dist. 45. quæst. 2. art.
4. dicebant suffragia, quæ fiunt pro vno, non ei solùm prodes-
se, verùm etiam omnibus aliis, nec minus aliis, quàm illi, sicut

Lucerna accensa pro domino, æqualiter illuminat seruos, qui in eodem loco sunt.

Sententia communis est in medio, quòd nimirum suffragia particularia, omni & soli illi profint in ratione satisfactionis pro quo fiunt. Quòd *omni* contra Caietanum, patet, quia fundamentum communicationis suffragiorum non est aliud quod peculiare meritum, sed status gratiæ. Sanctus enim Augustinus cum dicit solis illis prodesse suffragia qui meruerunt ut sibi prodesse possint, per exclusiuam, solis, non excludit vltimas animas Purgatorij, sed animas damnatas. & notandum, diligenter Augustinum in Enchiridio non dicere suffragia iuuare illos defunctos qui meruerunt ut sibi prodesse, sed qui meruerunt ut sibi prodesse possent.

Quocirca Caietanus, qui dicit omnes animas iuuari posse, sed defacto non iuuari, non habet pro se Augustinum, ut ipse arbitratur. Quod autem hæc suffragia particularia soli illi profint, pro quo fiunt, patet; nam applicatio eiusmodi bonorum pendet ex intentione applicantis, nec debent comparari ista suffragia lumini lucernæ, sed potius pecuniæ, quæ soluitur ab vno pro altero.

Notandus est etiam locus Augustini pro hac sententia ex lib. de cura pro mortuis, cap. 4. vbi dicit idem Ecclesiam orare interdum pro defunctis omnibus in genere, ut quibus defunt parentes vel amici, qui pro eis orent, & proinde remanent auxilio destituti, habeant saltem auxilium à communi matre, quæ est Ecclesia.

CAPVT XIX.

De funere.

DIXIMVS hætenus de spiritibus defunctorum. Nunc de sepultura corporum dicendum est. Hæretici huius temporis non reprehendunt ipsam sepulturam, reprehendunt tamen multa circa sepulturam.

PRIMO, quòd in locis sacris sepeliamus, atque ad hoc erigamus cœmeteria. Hoc reprehendunt hæretici aliqui in Boemia apud Æneam Syluium de origine Boemorum, cap. 35. & potest afferri argumentum, quòd nihil profit locus sepulturæ, ex illis verbis Lucæ 12. *Ne terreamini ab his, qui occidunt*
corpore

corpus, & post hac non habent amplius quod faciant. Item ex capite Sacris, extra de sepulturis, ubi dicitur nihil obesse hominibus piis sepulturam vilem, aut nullam. Item ex Augustino lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 12. & libro de cura pro mortuis, ubi dicit, sepulturam & funeris pompam solatia esse viuorum, non mortuorum præsidia.

SECUNDO, reprehendunt vsum cereorum, & quia in Concilio Elibertino can. 34. statutum fuit, ne cerei de die in comiteriis accenderentur: *Non enim spiritus defunctorum, inquit Patres, inquietandi sunt.*

TERCIO, reprehendunt anniuersaria, & tot repetitiones exequiarum die 3. 7. & 30. quia signum est diffidentia, easdem preces toties iterare; & præterea quia B. AMBROSIVS lib. 1. de Abraham, cap. 9. super illud Genes. 23. surrexit Abraham ab officio funeris: *Docemur, inquit, & non diutius inhereamus mortuis, sed quantum satis est officij deferamus.* Quem locum expendens Calvinus præfatione instituit. dicit ab Ambrosio reprehendi eos, qui nullum finem faciunt orandi pro mortuis.

QUARTO, reprehendunt quod putemus sepulturam esse opus meritorium, & Deo gratum, cum tamé nusquam inueniatur à Deo mandatum; immò Dominus Matth. 25. enumerans opera misericordiae non meminerit sepulturæ.

His non obstantibus asserimus, sepulturam rem esse bonam, & utilem, & ritus omnes Ecclesiæ in sepeliendis mortuis esse antiquos, & sanctos. *Quod sit res bona, & meritoria, probatur ex illo 2. Reg. 2. Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelivistis eum, & nunc retribuet vobis Dominus.* Tobia 12. Angelus extollit inter alia opera Tobia quod mortuos sepelierit. Mat. 26. *Opus bonum operata est in me, mittens enim unguentum hoc ad sepeliendum me fecit.*

*7. Sepultura inus
bona*

Quod sit res antiqua & utilis, facile demonstrari potest; nam omnia quæ nunc in Ecclesia seruamus, semper in vfu Ecclesiæ fuerunt. PRIMVM, corpora mortuorum nunc lauantur, id etiam olim fiebat, vt patet Actor. 9. de Tabitha, & apud Gregorium lib. 3. Dialogorum, cap. 17. & lib. 4. cap. 16. & 27.

SECUNDO, corpora cum honore, & multitudine comitantium deferuntur ad sepulcrum. ita etiam legimus factum olim

olim Genes. 50. & Luc. 7. & apud Gregorium Nazianzenum orat. 2. in Iulianum, Sulpitium in vita S. Martini, Hieronymum in vita S. Fabiolæ, & S. Paulæ, & alios.

TERTIO, corpora fidelium in templis, & locis sacris sepeliuntur; ita olim Iacob & Ioseph Patriarchæ in terra Ægypti mortui, in terra promissionis sepeliri voluerunt, vnde Christus erat nasciturus, & vbi templum Domini futurum erat, Genes. 49. & 50. **DEINDE** temporibus Christianorum, corpora fidelium in templis sepulta fuisse testantur Ambrosius lib. 1. de Abraham, cap. 9. Hieronymus in vita Paulæ & Fabiolæ, Gregorius lib. 3. Dialogorum, cap. 13. & Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. 1.

QUARTO, corpora fidelium cum hymnorum, & psalmodiarum cantu sepelienda, testantur Gregorius Nazianzenus orat. 2. in Iulianum, Chrysostomus homil. 4. in epistol. ad Hebræos, Hieronymus in vita S. Pauli Eremitæ, & S. Paulæ viduæ, & S. Fabiolæ, Sulpitius in vita S. Martini, & omnium antiquissimus Dionysius Areopagita, cap. 7. de Ecclesiastica hierarchia.

QUINTO, ad funus fidelium lampades & cerei accensi adhibebantur, vt nunc etiam fit. Nyssenus epist. ad Olympian de obitu sororis, Nazianzenus & Chrysostomus locis notatis, Hieronymus in vita Paulæ, & Theodoretus lib. 5. historie cap. 36. & alij.

SEXTO, sacrificium altaris pro eis offertur, ita etiam olim testibus Tertulliano libro de corona militis, Cypriano libro epist. 9. Augustino lib. 9. Confessionum, cap. 12. Ambrosio oratione de Valentiniani obitu, & aliis.

SEPTIMO, non solum cum sepeliuntur, sed etiam die anniuersaria pro defunctis offertur & oratur, vt patet apud Tertullianum lib. de Monogamia, & Gregorium Nazianzenum oratione in Cæsarium fratrem.

OCTAuo, non solum die anniuersaria, sed etiam die 3. & 30. vt est apud Ambrosium oratione de obitu Theodoli initio, id quod etiam nunc seruatur.

NONO, eriguntur tituli, idem olim Gen. 35. Act. 2. 1. Machab. 13.

DECIMO, dantur elemosynę pauperibus, idē olim Chrysostomus hom. 32. in Matth.

At quæ sit huius rei utilitas, paulò obscurius est. atque imprimis reiiciendi sunt duo errores, quos reiicit B. Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. 2. **V N V S**, quo Ethnici putabant sepulturam esse necessariam, ut animæ requiescere possent, iuxta fabulas Virgilij 6. Æneidos. **A L T E R** est, quo quis putare posset in corporibus defunctorum adhuc sensum aliquem inesse.

His reiectis erroribus, dicimus multiplicem esse utilitatem sepulturæ, tam viuis, quàm defunctis: & viuis quidem quadruplicem. **P R I M A M**, quòd per sepulturam arcetur fœtor & horror cadauerum, quæ non parum viuis nocerent.

S E C V N D A M, quòd eo studio testantur viui fidem resurrectionis, & immortalitatis animarum; non enim tam diligenter corpora mortuorum curaremus, nisi putaremus ea resurrectione. Neque cereos accenderemus, nisi animos viuere post mortem corporum significare vellemus.

T E R T I A M, quòd admonentur propriæ mortis, vnde etiam tumuli defunctorum monumenta dicuntur.

Q V A R T A M, quòd eo officio satisfaciant viui aliquo modo affectui suo quo mortuos prosequabantur; si enim vestes, & annulos amicorum bene collocari volumus, certè multò magis corpora. & hoc est quod Augustinus dicit, cum ait, sepultura pompam solaria esse viuorum.

Porro mortuis ex sepultura, alia quadruplex accedit utilitas. **P R I M A**, quòd consultitur honori eorum, adhuc in hominum memoriis viuentium; non enim caret ignominia quadam, quòd fœditas nostri corporis aliorum conspectibus pateat; quocirca non leuis pœna iudicatur, cum quis à iudice priuatur sepultura, & iubetur in patibulo, aut rota pendens, esse auium esca.

S E C V N D A, quòd satis fit desiderio eorum, quod dum viuerent habuerunt; nemo est enim qui carnem suam odio habeat, ut dicitur Ephes. 5. & idè quisq; dum viuunt cupit etiam post mortem corpus suum honestè tractari; immò credibile est, animos corpore solutos, etiam si fortè nesciant quid corporibus eorum accidat, tamen cupere ut honestè habeantur, sicut etiam cupiunt ad ea reuerti, ut Augustinus docet lib. 12. de Gen. ad literam, cap. 35. atq; hinc videmus Prophetæ inobediendi datum in pœnam, ut non sepeliretur cum patribus suis, 3. Reg. 13.

T E R T I A

TERTIA utilitas nascitur ex eo, quòd à multis deducuntur ad sepulcrum; hinc enim per accidens fit, vt à multis pro eis oretur.

QUARTA, ex eo sumitur, quòd in templis Sanctorum sepulcrum habent; inde enim fit, vt eorum amici, cùm eorum recordantur, simul etiam recordentur eius Sancti, in cuius templo sepulti sunt, & frequenter eius patrocinio eos commendent. Hanc utilitatem ponunt B. Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. 4. & 5. & B. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 50.

Ex his ad argumenta respondetur. Ad PRIMVM dico cum Augustino lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 12. Dominum loqui de dolore, quo affici possunt corpora dum viuunt. idè enim ait *Post hac non amplius habent quid faciant*; quia corpus mortuum etiam si secetur, aut lanietur, aut cremetur, nihil plura doloris sentit. Hinc tamen non sequitur, non esse aliquam eleemosynam, satisfacere desiderio hominis, quod habuit dum viueret, & quod fortè adhuc habet, vt corpus suum sepeliatur. SECUNDO dico, loqui Pontificem in ea decretali de utilitate ad salutem æternam, ac docere, nec per se prodesse sepulturam, nec per se obesse ad salutem consequendam, quam per accidens prodesse potest, vt diximus, ratione precum amicorum. TERTIO, idem dico, Augustinus enim solùm docet, sepulturam per se non esse præsidium mortuorum, ad vitam æternam consequendam, sed solatium viuorum: tamen quòd per accidens proficit, ipsemet docet ibidem.

AD ALIUD ex Concilio Elibertino, respòdeo, in eo Concilio reprehendi, & prohiberi eam cærimoniam, quia fiebat ex superstitione Gentilium, qui putabant corpora mortua sentire aliquid; illo autem errore sopito, non est malum eadem cærimonia vti ad alium finem, nimirum ad significandum animas viuere, & suo tempore etiam corpora resurrectura, & nostros defunctos esse filios lucis, non tenebrarum. Quod autem Concilium dicit, non esse inquietandos spiritus defunctorum, non significat spiritus illos reuera inquietari, sed displicere illis eiusmodi errorem; quomodo Ambrosius dicit lib. 2. epistol. 8. non debere mœstificari lacrymis animam sororis defunctæ.

AD TERTIVM dico, non esse signum diffidentia, sed desiderij, & feruoris, repetere easdem preces; id enim fecit Paulus

Ius 2. Cor. 12. ter Dominum rogavi, & Dominus ipse Matt. 26. ter eandem orationem repetiuit.

Ad Ambrosium supra respondimus, cap. 15. non loqui eum de orationibus, sed de fletu, & dolore; nam ipse idem oratione in Valentinianum dicit: *Beati ambo, si quid mea orationes valebunt, nulla dies vos silentio prateribit, nulla nox non donatos aliqua precum mearum contextione transcurret, orationibus vos & oblationibus frequentabo.*

AD VLTIMUM ex Euangelio Matth. 25. respoudetur. PRIMO, cum Chrystomo hom. 84. in Ioan. vbi dicit, Dominum non addidisse, mortuus fui, & sepelivisti me, quia sponte sua homines non solum hanc eleemosynam facere solent, sed etiam nimium in ea facienda excedere; sicut enim in aliis bonis rebus, ita etiam in hac abusus quidam se admiscuit, quo diuites preciosis vestibus induti sepeliri solent; melius enim esset, & mortuis multo gratius, & utilius, ut Chrystomus ibidem dicit, precium illarum vestium dare pauperibus pro anima eius qui sepelitur. Dominus igitur, tum ut abusum corrigeret, tum quia necesse non videbatur officium valde commendare, hanc eleemosynam cum ceteris non numeravit.

SECUNDO, dici posset, Dominum non meminisse huius eleemosynæ, quia est omnium minima, & obscurissima, ut B. Augustinus docet libro de cura pro mortuis, cap. 3. volebat enim Dominus ostendere, se iuste remuneraturum bonos, & damnaturum malos; & idem solum eorum operum meminit, quæ euidenter, & omnium iudicio sunt opera misericordiae. Atque hæc de tota disputatione sufficiant.

Finis sexta Controuersia generalis.

Laus DEO, Virginiq̄ue Matri MARIAE.

Faint, illegible text in a Gothic script, likely a medieval manuscript. The text is arranged in several columns and is significantly faded.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or a concluding note.